

**Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡ. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
"ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΗΜΑΘΙΑ"**

**ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ ΔΝ.
ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΣΑΛΑΣΙΔΟΥ ΛΘΗΝΑ**

ΠΑΤΡΑ 2004

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΜΑΘΙΑΣ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΤΗΣ ΗΜΑΘΙΑΣ

1.1 Νεολιθικός οικισμός Ν. Νικομήδειας.	1
1.2 Ανάκτορο της Βεργίνας	7
1.3 Το στέγαστρο των μακεδονικών τάφων της Βεργίνας.	9
1.4 Οι μακεδονικοί τάφοι των Λευκαδίων.	10
1.5 Η σχολή του Αριστοτέλη.	11
1.6 Αρχαία Μίεζα.	12
1.7 Το ολοκαύτωμα της Νάουσας.	13
1.8 Αρχαιολογικό μουσείο Βέροιας.	14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΝΗΜΕΙΑ-ΜΟΝΕΣ ΤΗΣ ΗΜΑΘΙΑΣ

2.1 Βέροια.	16
2.1.1 Η παλαιά μητρόπολη	17
2.1.2 Ο ναός της αναστάσεως	17
2.1.3 Η εκκλησία των αγίων Κήρυκου και Ιουλίττης	17
2.2 Βήμα Αποστόλου Παύλου.	17
2.3 Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου.	18
2.4 Ιερά μονή Παναγίας Σουμελάς.	18

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΕΣ ΟΜΟΡΦΙΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

3.1 Ορεινός όγκος Περίων.	20
3.2 Ορεινός όγκος Βερμίου.	20
3.3 Άγιος Νικόλαος Νάουσας.	20

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΗΜΑΘΙΑ

4.1 Το καρναβάλι της Νάουσας με τους Γενίτσαρους και της Μπούλες.	23
4.2 Τα ΗΜΑΘΙΩΤΙΚΑ.	26
4.3 Το διεθνές Φολκλωρικό φεστιβάλ ΣΙΟΦ-ΠΥΡΣΟΣ.	26
4.4 Οι εκδηλώσεις "ΟΙΝΟΣ και ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ".	26
4.5 Εκδηλώσεις στην Παναγία Σουμελά.	28
4.6 Διάφορες άλλες εκδηλώσεις.	28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ-ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

5.1 Χιονοδρομικό κέντρο Σελίου.	29
5.2 Χιονοδρομικό κέντρο 3-5 Πηγάδια.	30
5.3 Ιδιωτικό χιονοδρομικό κέντρο "Χρυσό Ελάφι".	32

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο

ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

6.1 Συνεδριακός Τουρισμός.	33
6.2 Φυσιολατρικός, Ορεινός-Χειμερινός, Περιηγητικός.	34
6.3 Θεματικός Τουρισμός.	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ο

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΜΑΘΙΑΣ

Δήμοι του Νομού.	
7.1 Δήμος Βέροιας.	37
7.2 Δήμος Νάουσας.	39
7.3 Δήμος Αλεξάνδρειας	40
7.4 Δήμος Βεργίνας	42
7.5 Δήμος Δοβρά	43
7.6 Δήμος Πλατεός	44
7.7 Δήμος Ανθεμίων	45
7.8 Δήμος Αποστόλου Παύλου	46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ-ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

8.1 Γεωργία.	48
8.2 Κτηνοτροφία.	49
8.3 Δάση.	49
8.4 Αλιεία.	49
8.5 Μεταποίηση.	49
8.6 Έρευνα.	51
8.7 Τουρισμός.	51
8.8 Περιβάλλον.	52
8.9 Υποδομές.	52

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9ο

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΗΣ Ν.Α. ΗΜΑΘΙΑΣ	54

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10ο

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ – ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11ο	
ΚΕΝΤΡΑ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12ο	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ- ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	67
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	71
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ-ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ	72
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	73

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο νομός Ημαθίας είναι ένας ευλογημένος τόπος. Με αρχαιολογικούς θησαυρούς παγκόσμια μνημεία πολιτισμού, με σημαντική βυζαντινή ιστορία, με πλούσιο κάλλος σε όλη της την έκταση, με πολλά νερά, με χιονοδρομικά κέντρα. Με ένα ακόμη πόλο τουρισμού τον πολιτισμό των ανθρώπων της Ημαθίας, το κρασί και τις τοπικές παραδοσιακές γεύσεις. Το τελευταίο διάστημα παρατηρείται ιδιαίτερη κινητικότητα στον τουριστικό τομέα, με την δημιουργία μικρών ξενώνων και ξενοδοχειακών μονάδων, αλλά και δράσεις που έχουν να κάνουν με την εξυπηρέτηση των πολιτών.

Η Ημαθία διαθέτει αρχαιολογικό τουρισμό (Βεργίνα, Λευκάδια, Σχολή Αριστοτέλους, Νεολιθικούς Οικισμούς), διαθέτει την Βυζαντινή Βέροια (με το Βήμα του Αποστόλου Παύλου), την Ηρωική Νάουσα (με το άλσος Αγίου Νικολάου) Ακόμη, διαθέτει τα δύο πλήρως εξοπλισμένα χιονοδρομικά κέντρα, το Σέλι και τα Τρία Πέντε Πηγάδια. Επίσης πραγματοποιούνται άφθονες πολιτιστικές εκδηλώσεις όλο το χρόνο, την παραδοσιακή μας αποκριά, εκδηλώσεις για το κρασί κλπ.

Η Ημαθία σήμερα αποτελεί ένα πόλο έλξης για την Ελλάδα, την Ευρώπη και τον παγκόσμιο χώρο. Αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα η ανάδειξη του αρχαιολογικού της πλούτου, που σε ορισμένες περιπτώσεις παραμένει αναξιοποίητος ή θαμμένος ακόμη στην ημαθιώτικη γη. Το πανημαθιώτικο αίτημα του Μουσείου της Βεργίνας είναι σήμερα πιο επίκαιρο από ποτέ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ιδρύθηκε με τον Α.Ν 903/6-2-47. Σήμερα διέπεται από τις διατάξεις του Ν. 2218/1994 όπως αυτές τροποποιήθηκαν, συμπληρώθηκαν και ισχύουν μέχρι σήμερα από το Π.Δ 30/96 "Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης" και το Ν. 2539/97 "Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης". Υπάγεται διοικητικά στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, έχει πρωτεύουσα τη Βέροια και διαιρείται σε 12 δήμους.

Η έκταση του νομού είναι 1.701 τετραγωνικά χιλιόμετρα και ο πληθυσμός του ανέρχεται στις 144.172 κατοίκους (ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΕΣΥΕ 2001).

Βρίσκεται στο κέντρο περίπου της Μακεδονίας μεταξύ $40^{\circ} 18'$ - $40^{\circ} 43'$ Β.Π. και $21^{\circ} 53'$ - $22^{\circ} 42'$ Α.Μ. (μέσες συντεταγμένες: $40^{\circ} 30'$ Β.Π, $22^{\circ} 15'$ Α.Μ.).

Συνορεύει:

- Βόρεια με το νομό Πέλλας
- Νοτιοανατολικά με το νομό Πιερίας
- Ανατολικά με το νομό Θεσ/νίκης
- Νοτιοδυτικά με το νομό Κοζάνης

Οι δρόμοι επικοινωνίας του Νομού με τη Θεσ/νίκη και τους όμορους Νομούς είναι:

- ο οδικός άξονας της Εγνατίας οδού που συνδέει τη Θεσ/νίκη με τη Βέροια και τη Δυτική Μακεδονία.
- το επαρχιακό δίκτυο Νάουσας - Βέροιας - Αλεξάνδρειας - Θεσ/νίκης και Βέροιας - Νάουσας - Έδεσσας.
- το σιδηροδρομικό δίκτυο Αθηνών - Λάρισας - Κατερίνης - Πλατέος - Θεσ/νίκης και Κοζάνης - Έδεσσας - Νάουσας - Βέροιας - Πλατέος - Θεσ/νίκης.

Στην ανατολική πλευρά του έχει έξοδο προς το Θερμαϊκό Κόλπο, μια στενή λωρίδα, μεταξύ των εκβολών των ποταμών Αλιάκμονα και Λουδία και ένα μεγάλο μέρος αυτής έχει οριοθετηθεί ως υγροβιότοπος, που η προστασία του διέπεται από τη Διεθνή Συνθήκη RAMSAR.

Η απόσταση από το αεροδρόμιο της Μακεδονίας (Θεσ/νίκη) είναι 94 Km, από το λιμάνι της Θεσ/νίκης 80 Km και από τους Ευζώνους 108 Km (N. Κιλκίς).

Το κλίμα του Νομού είναι μεσογειακό και επηρεάζεται από τη γειτνίαση με τη θάλασσα. Οι ορεινοί όγκοι του Βερμίου και των Πιερίων, συμβάλουν σημαντικά στη διαφοροποίηση των μετεωρολογικών και κλιματικών στοιχείων του νομού σε σχέση με το πεδινό μέρος.

Η μέση θερμοκρασία το περισσότερο χρόνο (Ιανουάριο - Σεπτέμβριο), ξεπερνάει τους 20°C, αλλά κατά τη χειμερινή περίοδο στα ορεινά είναι συχνή η πτώση της θερμοκρασίας και κάτω από τους 0°C. Η θερινή θερμοκρασία φτάνει γύρω στους 30°C (γενικά η θερμοκρασία κυμαίνεται από -11°C μέχρι 34°C). Το ετήσιο ύψος βροχής κυμαίνεται μεταξύ 400-600 χιλιοστά στα πεδινά, ενώ στα ορεινά 830 χιλιοστά. Οι υψηλότερες τιμές μέσης σχετικής υγρασίας, παρατηρούνται κατά τους χειμερινούς μήνες Δεκέμβριο, Ιανουάριο και Φεβρουάριο με μέσο όρο 77% περίπου.

Ο νομός είναι πλούσιος σε φυσικούς πόρους. Έχει μεγάλες και εύφορες πεδινές εκτάσεις υψηλής παραγωγικότητας, άφθονο υδάτινο δυναμικό και μάλιστα επιφανειακό. Χαρακτηρίζεται αγροτικός απ' άποψη κύριας απασχόλησης και πηγής εισοδήματος, με έμφαση στις ενταπκές καλλιέργειες (φρούτα, τεύτλα, βαμβάκι, κηπευτικά κ.λ.π.) καθώς επίσης και στην κτηνοτροφία. Τα δάση του Βερμίου και των Πιερίων καλύπτουν το 28% της έκτασης του νομού και αποτελούν χώρους ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

Μορφολογικά διαιρείται σε τρία τμήματα:

- Ορεινό κατά 49,85% (εκτ. 857 km²)
- Ημιορεινό κατά 5,00 (εκτ. 85 km²)
- Πεδινό κατά 46,15% (εκτ. 767 km²)

Το πεδινό τμήμα του νομού, το οποίο μπορεί να προσδιορισθεί μέχρι το υψόμετρο των 200 μ. είναι πυκνοκατοικημένο και σ' αυτό αναπτύσσονται οι περισσότεροι οικισμοί. Στο τμήμα αυτό υπάρχουν διάσπαρτες οι περισσότερες βιομηχανικές και βιοτεχνικές μονάδες του Νομού και ως εύφορη περιοχή, με άφθονο υδάτινο πλούτο, καλλιεργείται στο σύνολο της με όλες τις δυναμικές καλλιέργειες.

Το ημιορεινό τμήμα, το οποίο μπορεί να προσδιοριστεί από το υψόμετρο των 200 μ. μέχρι αυτό των 600 μ., καταλαμβάνει τη μικρότερη έκταση και χαρακτηρίζεται από το ήπιο ανάγλυφο. Το τμήμα αυτό, αν και χαρακτηρίζεται ως Ζώνη των Φυλλοβόλων Δρυών, στις περισσότερες περιπτώσεις οι συστάσεις δρυός είναι υποβαθμισμένες. Ο φράξος, το φυλίκι και πουρνάρι, λόγω της υποβόσκησης και της λαθροϋλοτομίας του παρελθόντος, καταλαμβάνουν περιοχές, όπου σε αντίθετες συνθήκες θα κυριαρχούσε η δρυς. Στην περιοχή αυτή είναι συγκεντρωμένη η περισσότερη κτηνοτροφία του Νομού και ανάλογα με τη χρήση της γης διακρίνεται κυρίως σε βοσκότοπους και λιγότερο σε γεωργική γη και δάση. Το ιδιοκτησιακό καθεστώς των δασικών εκτάσεων (δάση - βοσκότοποι) είναι ποικίλα, όπως Δημοτικά - Κοινοτικά, Μοναστηριακά, διακατεχόμενα, ανταλλάξιμα και ιδιωτικά δάση.

Το ορεινό τμήμα του Νομού καταλαμβάνεται από τμήματα δύο μεγάλων οροσειρών, του Βερμίου και των Πιερίων που διαχωρίζονται μεταξύ τους από τη ρηξιδιγενή κοιλάδα του Αλιάκμονα.

Το Νομό διαρρέουν οι ποταμοί:

1. Αλιάκμονας (συνολικό μήκος 320 Km) στην κοίτη του οποίου έχουν δημιουργηθεί, μέσα στα όρια του Νομού, ένα Αρδευτικό Φράγμα, στην περιοχή της Κοινότητας Αγίας Βαρβάρας και οι δύο Φραγματολίμνες της Σφηκιάς και των Ασωμάτων (υδροηλεκτρικά έργα Δ.Ε.Η.)

2. Λουδίας (συνολικό μήκος 35 Km).

3. Τριπόταμος (που διασχίζει την πόλη της Βέροιας)

4. Αράπιτσα (που διασχίζει την πόλη της Νάουσας).

5. Κουτίχας, Κρασοπούλης κ.α επίσης μικρά ποτάμια που καταλήγουν στον Αλιάκμονα.

Το μεγαλύτερο μέρος του Νομού έχει δοθεί στην γεωργική καλλιέργεια και έχει μοιρασθεί στους αγρότες του νομού και ένα μικρό μέρος χρησιμοποιείται για βοσκή. Μεγαλύτερο από το μισό τμήμα του, καλύπτεται με δασικές εκτάσεις, που διέπονται από τις διατάξεις "Περί αναγκαστικών δασικών συνεταιρισμών", με τη συμμετοχή κατά 1/5 του Ελληνικού Δημοσίου.

Ανεπτυγμένη επίσης είναι η κτηνοτροφία καθώς και η ελαφρά βιομηχανία και βιοτεχνία, που σχετίζεται άμεσα με τις πρώτες ύλες του νομού και την παράδοση. Οι εξαγωγικές επιχειρήσεις νωπών κρεάτων και επεξεργασμένων είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένες, τόσο σε πλήθος μονάδων όσο και σε ποσότητα προϊόντος. Επισημαίνεται ότι το 65% της παγκόσμιας παραγωγής κομπόστας δηλαδή περίπου 250.000 τόνοι φρούτων ετησίως, επεξεργάζονται και τυποποιούνται στους νομούς Ημαθίας και Πέλλας.

Σημαντική παρουσία έχουν επίσης οι βιομηχανίες κλωστοϋφαντουργίας (κλωστήρια Ναούσης, Βαρβαρέσος κ.α) που τροφοδοτούν τις ποιοτικές και ποσοτικές απαιτήσεις ολόκληρης της ελληνικής αγοράς. Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η εξαγωγή των προϊόντων.

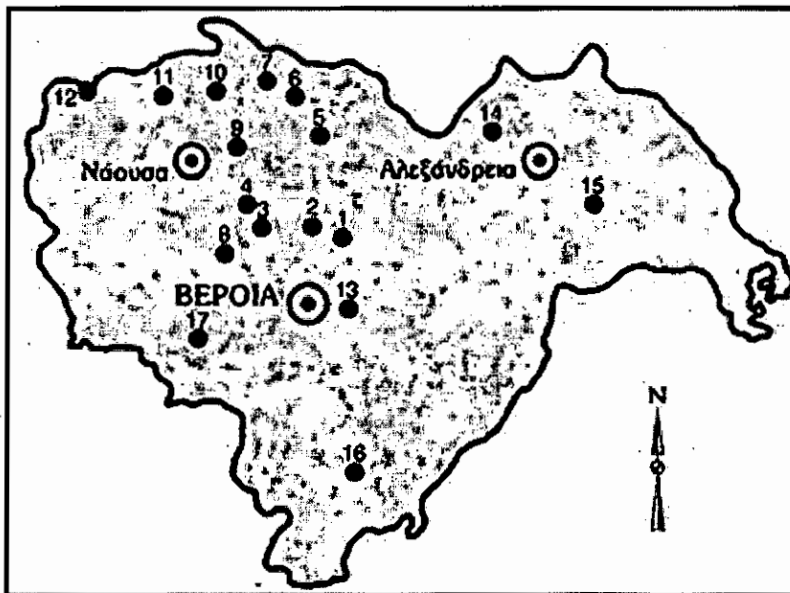
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Ιστορικά στοιχεία του νομού Ημαθίας- αρχαιολογικοί χώροι της Ημαθίας

1.1 Ο νεολιθικός οικισμός της Νέας Νικομήδειας

Νεολιθικοί οικισμοί έχουν βρεθεί σχεδόν σε όλη την Ελλάδα. Ο παλαιότερος όμως απ' όλους αυτούς και μάλιστα γεωργικός σε ευρωπαϊκό έδαφος, εξακριβώθηκε έξω από τη Βέροια, στη Νέα Νικομήδεια (παλιά Μπρασιάτα) Ημαθίας και χρονολογείται στην 7^η χιλιετία π.Χ.

Ακόμα, εντοπίστηκαν στο νομό Ημαθίας και άλλοι προϊστορικοί οικισμοί όπως φαίνεται στο χάρτη που ακολουθεί

1. Νέα Νικομήδεια	7. Πολυπλάτανος	13. Κυδωνοχώρι
2. Π. Λυκογιάννη	8. Τρίλοφος	14. Σχοινάς
3. Αγ. Γεώργιος	9. Λευκάδια	15. Πρασινάδα
4. Μονόσπιτα	10. Επισκοπή	16. Σφηκιά
5. Ζερβοχώρι	11. Μαρίνα	17. Κουμαριά
6. Αγγελοχώρι	12. Ροδοχώρι	

Η θέση του οικισμού

Ο νεολιθικός οικισμός της Νέας Νικομήδειας βρίσκεται περίπου 13 χιλιόμετρα βόρεια της Βέροιας και 2 χιλιόμετρα έξω (βόρεια) από τη Νέα Νικομήδεια. Επικρατεί η άποψη ότι ο οικισμός βρισκόταν σε όρμο του Θερμαϊκού Κόλπου ή στην άκρη μιας ελώδους λίμνης - λιμνοθάλασσας. Η άποψη αυτή ενισχύεται από τη σύσταση του εδάφους-υπεδάφους (προσχωσιγενές, φερτές ύλες, υδατογενή πετρώματα, όστρακα κ.λ.π.). ακόμα επιβεβαιώνεται από το γεγονός, ότι η λίμνη των Γιαννιτσών απλωνόταν, πριν από την αποξήρανση της (1935), όπως λένε παλιοί κάτοικοι της Νέας Νικομήδειας, κάπου 2 χιλιόμετρα βορειοδυτικά του χωριού. Μάλιστα, στην περιοχή αυτή υπάρχει και τοποθεσία με όνομα "Πόρος".

Ο οικισμός ανήκει στον τύπο της Τούμπας δηλαδή το τεχνητό γήλοφο, του οποίου η μορφή είναι αποτελέσματα της συνεχούς ανθρώπινης εγκατοίκησης. Οι κάτοικοι της Νέας Νικομήδειας αποκαλούν το χωματολοφίσκο "Τούμπα". Η τοποθεσία της Τούμπας σε παλιό χάρτη της περιοχής, σημειώνεται με την ονομασία "Μπογιάδες". Σήμερα επικρατεί η ονομασία "Αρχαία".

Εκτιμάται ότι ο οικισμός στα βορειοανατολικά του, όπου απλωνόταν θάλασσα ή λίμνη, είχε ανοιχτό ορίζοντα. Στις άλλες κατευθύνσεις θα υπήρχαν δάση και λιβάδια μέχρι και τη δεκαετία του 1950.

Επίσης, ο οικισμός είχε ηλιοφάνεια και το κλίμα του ήταν υγρό. Από τον οικισμό είναι πιθανό να ξεκινούσαν μια σειρά από περάσματα, που θα διευκόλυναν τους κατοίκους να επικοινωνούν με άλλους γειτονικούς οικισμούς.

Η θέση του οικισμού, σχετικά με τις πηγές τροφίμων, πρέπει να ήταν ιδανική (καρπερή γη, πλούσιο κυνήγι, άφθονα ψάρια).

Η ζωή στον οικισμό, σύμφωνα με τον ανασκαφέα R.J. Rodden, διακόπηκε κατά τους χρόνους της Αρχαιότερης Νεολιθικής περιόδου. Πιθανόν ο οικισμός να καταστράφηκε από πλημμύρα, πυρκαγιά ή και από επιδρομή κάποιου λαού και οι κάτοικοι να αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν σε άλλη περιοχή. Στη Νεότερη Νεολιθική Εποχή ο οικισμός επανακατοικείται.

Το ιστορικό των ανασκαφών

Ο Νεολιθικός Οικισμός στη Νέα Νικομήδεια Ημαθίας εντοπίστηκε σχεδόν τυχαία το έτος 1950 από εργάτες κατασκευής αγροτικού δρόμου - αρδευτικών αυλακιών στην περιοχή. Η αποκάλυψη αρχιτεκτονικών λειψάνων - τμημάτων πήλινων αντικειμένων άφησε έκπληκτους τους εργαζομένους, όπως και τους κατοίκους της Νέας Νικομήδειας.

Το γεγονός αναφέρθηκε στην Αρχαιολογική Υπηρεσία της Βέροιας. Πρώτος επισκέφθηκε το χώρο ο αρχαιολόγος Φώτης Πέτσας. Μάλιστα, ο αρχαιολόγος επισήμανε τη μεγάλη σημασία των ευρημάτων. Μετά από αυτήν την αποκάλυψη σταμάτησαν οι χωματουργικές εργασίες στο λοφίσκο.

Από την πρώτη στιγμή το όλο θέμα της αποκάλυψης, ενός Νεολιθικού Οικισμού, πήρε δημοσιότητα, που προκάλεσε το ενδιαφέρον Ελλήνων και ξένων αρχαιολόγων.

Οι καθηγητές Γκράχαμ Κλαρκ και Έρικ Χίγκς του Πανεπιστημίου του Κέιμπριτζ, ανέλαβαν την έρευνα και αναζήτηση στοιχείων σχετικά με την προϊστορική φυσιογνωμία του χώρου. Επικεφαλής της ομάδας έρευνας τέθηκε ο αρχαιολόγος R.J. Rodden. Μάλιστα η ομάδα αυτή τέθηκε υπό την αιγίδα της Βρετανικής Σχολής Αρχαιολογίας Αθηνών, είχε και τη συνεργασία των Πανεπιστημίων Κέιμπριτζ και Χάρβαρντ.

Κατά τη διάρκεια των ετών 1961, 1963 και 1964 ερευνήθηκε μια έκταση περίπου 1816 τ.μ. από τη συνολική (έκταση) των 24.200 τ.μ.

Η ανασκαφή αποκάλυψε, σύμφωνα με τον ανασκαφέα R.J. Rodden, τον αρχαιότερο χρονολογούμενο Νεολιθικό Οικισμό σε Ευρωπαϊκό έδαφος. Η χρονολόγηση του, που έγινε με τη μέθοδο του Άνθρακα 14 έδειξε να φτάνει και μέχρι το 6.230 π.Χ.

Η άγνωστη μέχρι των ανασκαφών Νέα Νικομήδεια άρχισε πλέον να σημειώνεται σε παγκόσμιους χάρτες σαν ένας σημαντικός νεολιθικός χώρος.

Τα ευρήματα

i) Τα οικήματα (αρχιτεκτονικά λείψανα)

Συνολικά ανακαλύφθηκαν στην ανασκαφείσα έκταση του λοφίσκου 24 πασσαλόπληκτα οικήματα. Τα οικήματα αυτά έχουν, σύμφωνα με τον ανασκαφέα, ορθογώνια ή τετραγωνική κάτοψη.

Οι τοίχοι των οικημάτων αυτών ήταν θεμελιωμένοι σε χαντάκια, τα οποία είχαν επάλειψη από πλασμένο πηλό. Η κύρια επιφάνεια των τοίχων άρχιζε από το έδαφος. Οι τοίχοι ήταν κατασκευασμένοι από ξύλινα πλαίσια που συμπληρώνονταν από πλέγμα καλαμιών-κλαδιών και "σοβατίζονταν" εσωτερικά και εξωτερικά από αχυρόπλαστη.

ii) Το "Ιερό"

Ένα από τα οικήματα του οικισμού είναι εξαιρετικά μεγάλο (160,68 τ.μ.) σε σύγκριση με όλα τα άλλα. Η διαφορά στο μέγεθος ίσως να υποδεικνύει μια ιδιαίτερη χρήση. Το οίκημα αυτό κατέχει κεντρική θέση και ταυτίζεται με πιθανό "ιερό".

iii) Οι λάκκοι

Κατά τις ανασκαφές βρέθηκαν διάφοροι λάκκοι. Εκτιμάται ότι αυτοί δημιουργήθηκαν κατά την εξόρυξη χώματος για το χτίσιμο των οικημάτων. Τους λάκκους τους χρησιμοποιούσαν για δύο σκοπούς: Ο πρώτος για τη συγκέντρωση των απορριμμάτων και ο δεύτερος για αποθήκες.

iv) Οι κεραμικοί φούρνοι και οι εστίες

Οι κεραμικοί φούρνοι (κλίβανοι), που ανακαλύφθηκαν ήταν ανοιχτοί (προς τα πάνω) και είχαν εσωτερική επάλειψη από πηλό. Στους φούρνους αυτούς οι αγγειοπλάστες έψηναν τα αγγεία οικιακής χρήσης, καθώς και άλλα πήλινα αντικείμενα κείμενα (ειδώλιο, σφραγίδες κ.λ.π.). Επίσης στο εσωτερικό των οικημάτων βρέθηκαν απλές εστίες (τζάκια) για μαγείρεμα και θέρμανση.

v) Οι τάφοι

Μέσα στον οικιστικό χώρο αποκαλύφθηκαν 21 τάφοι. Οι τάφοι είναι λακκοειδείς, απλά σκάμματα μέσα στο χώμα. Τους νεκρούς τους τοποθετούσαν μέσα στους τάφους χωρίς ιδιαίτερη φροντίδα. Δε διαπιστώθηκε καμία περίπτωση να είχαν

καλυφθεί τα σώματα με κάτι (υφαντό, πέτρες κ.λ.π.). Τα σώματα των νεκρών είχαν στάση συνεσταλμένη με τα γόνατα προς το στομάχι.

vi) Τα πήλινα αγγεία

Στον οικιστικό χώρο του οικισμού βρέθηκε ένας μεγάλος αριθμός από θραύσματα αγγείων. Υπολογίζεται πως τα θραύσματα αυτά αντιστοιχούν σε 1115 αγγεία. Ακόμα και σήμερα, αν επισκεφτεί κάποιος την "Τούμπα" θα δε πολλά διακοσμημένα όστρακα αγγείων.

vii) Η πηλοπλαστική.

Από τα πιο αξιοσημείωτα είδη της κεραμικής τέχνης των κατοίκων του οικισμού, είναι αναμφισβήτητα τα πέντε πήλινα ειδώλια γυναικείων μορφών. Στα ειδώλια αυτά το κεφάλι αποδίδεται σαν ραβδοειδής κόμπος και χωρίς χαρακτηριστικά προσώπου. Τα μάτια μοιάζουν με σχισμή και η μύτη είναι μεγάλη. Ο λαιμός αποδίδεται ψηλός. Οι βραχίονες, που είναι μικρόσχημοι, υποβαστάζουν τα τονισμένα, σαν ημισφαίρια στήθη. Η μέση είναι λεπτή. Οι μηροί και οι γλουτοί εκφράζονται με υπερβολική καμπυλότητα. Τα πόδια είναι κωνικά και τα πέλματα δηλώνονται ελάχιστα ή καθόλου.

viii) Οι πήλινες σφραγίδες

Οι ανασκαφές έφεραν στο φως και καλοφτιαγμένες σφραγίδες. Τα διακοσμητικά θέματα (μοτίβα) των σφραγίδων περιλαμβάνουν τεθλασμένες ή παράλληλες γραμμές και μαϊανδρους. Πιθανόν, τις σφραγίδες αυτές να τις χρησιμοποιούσαν για τη διακόσμηση του σώματος. Ακόμα, ίσως αποτελούσαν ένδειξη ιδιοκτησίας. Αν είναι έτσι, τότε υπάρχει η πιθανότητα να υπήρχε στον οικισμό ατομική ή οικογενειακή ιδιοκτησία.

ix) Τα λίθινα εργαλεία και άλλα λίθινα αντικείμενα.

Η αρχαιολογική σκαπάνη έφερε στην επιφάνεια σημαντικά εργαλεία και λίθινα διακοσμητικά αντικείμενα. Τέτοια εργαλεία είναι οι δύο μεγάλοι πέλεκες από πράσινη πέτρα, λεπίδες και πυρόλιθους (πάνω από 400), τριπτήρες για άλεσμα σιτηρών, αιχμές για ακόντια, βέλη κ.α.

Τα διακοσμητικά αντικείμενα είναι τα τρία λίθινα ομοιώματα βατράχων. Τα αγαλματίδια χαραχτηκαν με διάστικτη πράσινη σερπετίνη. Τα περίτεχνα αυτά ομοιώματα των βατράχων θεωρούνται, όπως λένε οι αρχαιολόγοι, από τα σπουδαιότερα δείγματα διακοσμητικών αντικειμένων της αρχαιότερης νεολιθικής εποχής που βρέθηκαν.

x) Τα τμήματα αδραχτιού και τα υφαντικά βάρη.

Οι ανασκαφές έχουν αποκαλύψει και τμήματα αδραχτιού, όπως και υφαντικά βάρη. Τα ευρήματα αυτά έρχονται να ενισχύσουν την άποψη, ότι οι γυναίκες του οικισμού γνώριζαν να γνέθουν και να υφαίνουν. Οι υφάντριες θα πρέπει να χρησιμοποιούσαν, σαν υφαντική ύλη το μαλλί (αιγοπροβάτων) και διάφορες φυτικές ίνες.

xi) Τα οστέινα αντικείμενα

Οι ανασκαφές έχουν δώσει σημαντικά επεξεργασμένα οστέινα αντικείμενα. Σύμφωνα με τους αρχαιολόγους τα οστά ανήκουν σε αιγοπρόβατα, χοίρους όπως και υδρόβια (ψάρια, όστρακα).

xii) Τα κατάλοιπα - υπολείμματα τροφών.

Οι ανασκαφές έχουν αποκαλύψει ένα σημαντικό αριθμό κόκκων σιτηρών και σπόρων του τύπου μπιζελιού. Τα κατάλοιπα αυτά αποτελούν αποδεικτικά στοιχεία για την καλλιέργεια της γης.

Επίσης σε αφθονία βρέθηκαν και υπολείμματα τροφής, τα οποία προέρχονταν από κόκαλα ζώων. Τα κόκαλα ανήκουν σε διάφορα ζώα όπως αιγοπρόβατα, χοίροι, βοοειδή αλλά και άγρια ζώα όπως ελάφια, ζαρκάδια, αγριόχοιροι, λαγοί κ.λπ. Ακόμη βρέθηκαν θαλασσινά όπως ψαροκόκαλα και όστρακα.

1.2 Ανάκτορο της Βεργίνας

Η αρχαία πόλη, που βρίσκεται στις βόρειες υπώρειες των Πιερίων, ταυτίζεται με βεβαιότητα με τις Αιγές, την αρχαία πρωτεύουσα του βασιλείου της κάτω Μακεδονίας. Ο χώρος κατοικείται, σύμφωνα με τις ενδείξεις, συνεχώς από την Εποχή της πρώιμης Χαλκοκρατίας (3η χιλιετία π.Χ.), ενώ ήδη κατά την πρώιμη Εποχή του Σιδήρου (11ος - 8ος αιώνας π.Χ.) ήταν ένα σημαντικό πλούσιο και πολυπληθές κέντρο.

Η εποχή όμως της ακμής της πόλης ήταν τα αρχαϊκά (7ος - 6ος αιώνας π.Χ.) και τα κλασικά χρόνια (5ος και 4ος αιώνας π.Χ.), οπότε αποτελούσε το σημαντικότερο αστικό κέντρο της περιοχής, έδρα των Μακεδόνων βασιλέων και τόπο όπου συγκεντρώνονταν τα σημαντικότερα πατροπαράδοτα ιερά.

Οι Αιγές ήταν περίφημες στην αρχαιότητα για τον πλούτο των βασιλικών τάφων, που βρίσκονταν στην εκτεταμένη νεκρόπολη της πόλης. Τα ευρήματα από τους βασιλικούς τάφους εκτίθενται στο υπόγειο που προστατεύει τα αρχαία σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο του Αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης.

Οι ανασκαφές στην περιοχή άρχισαν το 19ο αιώνα από το Γάλλο L. Heuzey. Συνεχίστηκαν μετά την απελευθέρωση της Μακεδονίας από τον καθηγητή Κωνσταντίνο Ρωμαίο τη δεκαετία του '30. Μετά από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, τη σκυτάλη ανέλαβε ο Μανόλης Ανδρόνικος, ο οποίος κατά τη δεκαετία του '50 και '60 ανέσκαψε το νεκροταφείο. Παράλληλα, ανασκάφηκε το ανάκτορο από το Αρχαιολογικό Τμήμα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης και τμήμα της νεκρόπολης από την Αρχαιολογική Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού.

Το 1977 η σκαπάνη του Μανόλη Ανδρόνικου έφερε στο φως τους βασιλικούς τάφους, ανάμεσα στους οποίους σημαντικότερος ήταν εκείνος του Φιλίππου Β' (359-336 π.Χ.), που θεωρήθηκε ως ένα από τα σημαντικότερα αρχαιολογικά γεγονότα του αιώνα μας.

Τα σημαντικότερα μνημεία και αρχιτεκτονικά σύνολα του αρχαιολογικού χώρου της Βεργίνας είναι:

Οι βασιλικοί τάφοι της Μεγάλης Τούμπας.

Στην ομάδα περιλαμβάνονται τρεις Μακεδονικοί Τάφοι και ένας κιβωτιόσχημος. Ανάμεσα τους συγκαταλέγεται ο ασύλητος τάφος του Φιλίππου Β' (336 π.Χ.) και ένας συλημένος κιβωτιόσχημος τάφος που ανήκε πιθανότατα στο βασιλιά Αλέξανδρο Δ' (310 π.Χ.). Οι δύο αυτοί τάφοι κοσμούνται με λαμπρές τοιχογραφίες, έργα μεγάλων επώνυμων καλλιτεχνών.

Οι βασιλικοί τάφοι στα ΒΔ της πόλης.

Στην ομάδα περιλαμβάνονται μακεδονικοί τάφοι, ο λεγόμενος "τάφος του Ρωμαίου" ιωνικός, ναός αρχών του 3ου αιώνα π.Χ., και ο "τάφος της Ευρυδίκης" που πιθανόν ανήκει στη μητέρα του Φιλίππου Β' και χρονολογείται γύρω στο 340 π.Χ. Επίσης, τρεις κιβωτιόσχημοι του 5ου και 4ου αιώνα π.Χ. και τέσσερις λακκοειδείς της υστεροαρχαϊκής εποχής

Το νεκροταφείο των τύμβων.

Εποχής του Σιδήρου (11ος - 8ος αιώνας π.Χ.) που αποτελείται από περισσότερους από 300 χωμάτινους τύμβους, οι οποίοι καλύπτουν σ' αυτούς πλούσια κτερισμένων ταφών.

Το Ανάκτορο και το Θέατρο.

Τα δύο πολύ σημαντικά αυτά μνημεία ενταγμένα στο ίδιο οικοδομικό σύνολο, που χρονολογείται στον 4^ο αιώνα. Το ανάκτορο οργανώνεται γύρω από μεγάλη περίστυλη αυλή και ιερό (θόλοι) αφιερωμένο στον Ηρακλή Πατρώο και πολυτελείς χώρους συμποσίων για το βασιλιά και τους αξιωματούχους. Σε ένα από αυτά σώζεται μωσαϊκό δάπεδο.

Το ιερό της Εύκλειας.

Βρίσκεται στα βόρεια του Θεάτρου και περιλαμβάνει δύο ναούς του 4ου και 3ου αιώνα π.Χ., μνημειακό περιστύλιο και αναθημάτων ανάμεσα στα οποία και δύο βάσεις από αναθήματα της βασίλισσας Ευρυδίκης, γιαγιάς του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Η Ακρόπολη και το τείχος της πόλης.

Το τείχος εκτείνεται προς τα ανάκτορα της πόλης. Από την Ακρόπολη έχουν ανασκαφεί τμήματα του περιβόλου εσωτερικού (οικίες της ελληνοιστικής εποχής). Η οχύρωση των Αιγών χρονολογείται στα πρώιμα ελληνοιστικά χρόνια (τέλος 4^{ου} - αρχές 3ου αιώνα π.Χ.).

1.3 Το στέγαστρο των μακεδονικών τάφων Βεργίνας

Με την αποκάλυψη των βασιλικών τάφων των Αιγών, το 1977 άρχισε αμέσως η συντήρηση περίφημων τοιχογραφιών που τους διακοσμούσαν. Παράλληλα, δημιουργήθηκε έλεγχος συντήρησης για την διάσωση και αποκατάσταση των εξαιρετικά σημαντικών κινητών ευρημάτων που περιείχαν. Για την προστασία των βασιλικών ταφών κατασκευάστηκε το 1993 υπόγειο κτίριο, το οποίο εγκιβωτίζει και προστατεύει τα αρχαία μνημεία, διατηρώντας σταθερές τις συνθήκες θερμοκρασίας, πράγμα απαραίτητο για τη διάσωση των τοιχογραφιών. Το κτίσμα αυτό εξωτερικά έχει τη μορφή χωμάτινου τύμβου, ενώ στο εσωτερικό του εκτίθενται από το Νοέμβριο του 1977 οι θησαυροί που βρέθηκαν μέσα στους βασιλικούς τάφους.

Ο επισκέπτης που κατηφορίζει στον υπόγειο χώρο των ταφών ξεκινά την περιήγηση του με την αναπαράσταση της Μεγάλης Τούμπας, του μνημείου που σημάδεψε τη θέση των βασιλικών ταφών και δεν υπάρχει πια. Επιτύμβιες στήλες και ευρήματα από τάφους απλών Μακεδόνων, που από το θάνατο τους έγιναν γείτονες του βασιλιά, δίνουν το μέτρο σύγκρισης.

Ο κατεστραμμένος τάφος του 3ου αιώνα π.Χ., το γκρεμισμένο ηρώο, τόπος νεκρικής λατρείας των βασιλιάδων, η γοητεία και η θλίψη που αποπνέει η αρπαγή της Περσεφόνης προετοιμάζουν τον επισκέπτη να προσεγγίσει το νεκρό.

Τότε έρχεται στο προσκήνιο ο Φίλιππος. Τα λαμπρά όπλα δίνουν την αίσθηση της δύναμης, του ηγεμόνα. Ο σωρός των υπόλοιπων της νεκρικής πυράς που βρέθηκαν όλα μαζί ριγμένα επάνω στον τάφο από το τραγικό ολοκαύτωμα και συγχρόνως υπαινίσσεται το πέρασμα στη διάσταση.

Ακολουθεί η χρυσή λάρνακα που περιείχε τα οστά του αφηρωισμένου βασιλιά Φιλίππου Β' και το στεφάνι βελανιδιάς που φορούσε ο νεκρός. Η χρυσή λάρνακα που ζύγιζε 11 κιλά είναι διακοσμημένη στο κάλυμμα της με το μακεδονικό αστέρι και στις πλευρές της με φυτικά κοσμήματα και επίθετους ρόδακες. Το χρυσό στεφάνι βελανιδιάς είναι το πιο βαρύτιμο στεφάνι που σώθηκε από την ελληνική αρχαιότητα. Αποτελείται από 313 φύλλα και 68 βελανίδια. Ζυγίζει 714 γραμμάρια. Στον ίδιο χώρο βρίσκεται η χρυσή λάρνακα με τα οστά της βασίλισσας και το χρυσοκέντητο ύφασμα που τα τύλιγε, και οι δυο χρυσελεφάντινοι διαχρονικοί μάρτυρες των λαμπρών βασιλικών συμποσίων.

Οι κλίνες, που ήταν χρηστικά αντικείμενα, είχαν σκελετό από ξύλο και ήταν πλούσια διακοσμημένες με ελεφαντόδοντο, γυαλί και χρυσό. Κατασκευασμένες από το χέρι σπουδαίων αρχαίων καλλιτεχνών, αποτελούν δυο μοναδικά αριστουργήματα της ελληνικής μικροτεχνίας. Στην κλίνη του θαλάμου, στη ζωφόρο της μακριάς πλευράς, υπάρχει ανάγλυφη παράσταση βασιλικού κυνηγιού, στο οποίο συμμετέχει ο ίδιος ο Φίλιππος και ο νεαρός γιος του Αλέξανδρος μαζί με τους Μακεδόνες αυλικούς. Στην κλίνη του προθαλάμου, που ήταν διακοσμημένη με ελεφαντοστέινα, όλες της τις πλευρές στις μεγάλες ζωφόρους παριστάνονταν μάχες βαρβάρων. Με τη συμμετοχή ενός πολύ σημαντικού σύγχρονου Έλληνα του Χρήστου Μποκόρου, τα αριστουργήματα αυτά ανασυντέθηκαν σε φυσικό μέγεθος και παρουσιάζονται σὲ κοινό.

1.4 Οι μακεδονικοί τάφοι των Λευκαδίων.

Ο μακεδονικός τάφος της Κρίσεως

Ο μακεδονικός τάφος της Κρίσεως βρίσκεται στον Κοπανό. Πρόκειται για έναν μνημειακό διθάλαμο τάφο με διάροφη πρόσοψη δωρικού και ιωνικού ρυθμού. Στη πρόσοψη υπάρχουν τέσσερις ζωγραφικοί πίνακες που απεικονίζουν σκηνή της

Κρίσεως του νεκρού στον Κάτω Κόσμο. Χρονολογείται στις αρχές του 3ου αιώνα π.Χ. Είναι κλειστός στο κοινό διότι επιτελείται μεγάλη προσπάθεια αναστήλωσης του.

Ο μακεδονικός τάφος των Ανθεμίων.

Ο τάφος των Ανθεμίων βρίσκεται επίσης στην περιοχή του Κοπανού. Πρόκειται για ένα διθάλαμο καμαροσκεπή μακεδονικό τάφο με πρόσοψη ιωνικού ρυθμού. Πήρε το όνομα αυτό, διότι στην οροφή του προθάλαμου εικονίζονται ανθέμια και νερολούλουδα σε λευκά και ιώδη χρώματα πάνω σε γαλάζιο φόντο. Χρονολογείται στον 3ο αιώνα π.Χ. Το μνημείο είναι επισκέψιμο για το ευρύ κοινό.

Ο μακεδονικός τάφος του Λύσωνος Καλλικλέους.

Ο μακεδονικός τάφος του Λύσωνος Καλλικλέους βρίσκεται στα Λευκάδια. Είναι ένας μικρός διθάλαμος μακεδονικός τάφος, με απλή πρόσοψη και ζωγραφισμένο το εσωτερικό του μνημείου, που χρονολογείται γύρω στο 200 π.Χ. Το μνημείο παραμένει κλειστό για το ευρύ κοινό, ενώ επιτρέπεται η είσοδος μόνο στους αρχαιολόγους και στους φοιτητές.

1.5 Η σχολή του Αριστοτέλη

Κοντά στη Νάουσα, στη θέση "Ισβόρια" βρίσκεται η αρχαία μακεδονική πόλη Μίεζα, που το Νυμφαίο της έμεινε στην ιστορία, γιατί εκεί δίδαξε ο φιλόσοφος Αριστοτέλης τον νεαρό Αλέξανδρο, λίγο μετά τα μέσα του 4ου αιώνα π.Χ.

Αυτό το ιερό των Νυμφών βρίσκεται σε ένα θαυμάσιο τπίο γεμάτο με πλούσια βλάστηση και πηγαία νερά. Εκεί σώζονται, το σπήλαιο, τα ερείπια των στοών και οι υπόσκιοι περίπατοι του βασιλικού σχολείου. Ανάμεσα σε δύο φυσικά σπήλαια λαξεύτηκε κάθετα ο βράχος, προστέθηκε μια ιωνική κιονοστοιχία και δημιουργήθηκε μία στεγασμένη στοά σε σχήμα Γ. Αν και οι ανασκαφές δεν έχουν ολοκληρωθεί, ωστόσο ο αρχαιολογικός χώρος είναι επισκέψιμος από το κοινό. Σε μικρή απόσταση έχουν ανασκαφεί οι περίφημοι μακεδονικοί τάφοι των Λευκαδίων με θαυμάσιες τοιχογραφίες. Ακόμα αρχαιολογικές ανασκαφές έφεραν στο φως και το αρχαίο θέατρο της Μίεζας.

1.6 Η αρχαία Μίεζα

Πρόκειται για μια άλλη σημαντική πόλη του Μακεδονικού Βασιλείου, που τοποθετείται ανάμεσα στα σημερινά χωριά Κοπανός, Λευκάδια, και στην πόλη της Νάουσας. Στην πόλη αυτή η αρχαιολογική σκαπάνη αποκάλυψε κτιριακά συγκροτήματα που χρονολογούνται στα ρωμαϊκά ως και τα παλαιοχριστιανικά χρόνια. Πρόσφατα ανασκάφηκε και το αρχαίο θέατρο της πόλης. Τον τόπο αυτό διάλεξε ο Αριστοτέλης για να εγκατασταθεί και να διδάξει το νεαρό Αλέξανδρο και τους φίλους του.

Τα πιο σημαντικά μνημεία της περιοχής είναι επίσης οι τέσσερις μακεδονικοί τάφοι , της Κρίσεως, των Λύσωνος και Καλλικλέους, των Ανθεμίων και του **Kinch**, με τις θαυμάσιες τοιχογραφίες τους και τις επιγραφές, που μαρτυρούν το πλούτο των κατοίκων της πόλης αλλά και την ελληνικότητα τους.

Μια άλλη πόλη που μνημονεύουν οι πηγές είναι η Άλωρος στις εκβολές του Αλιάκμονα, κοντά στο χωριό Κυψέλη, όπου τα τελευταία χρόνια ανασκάπτεται ένας σημαντικός οικισμός της ελληνιστικής εποχής.

Άφθονες ενδείξεις για την παρουσία αρχαίων οικισμών υπάρχουν και στις ανατολικές λοφοσειρές των Πιερίων, στην περιοχή της Συκιάς, του Νεοκάστρου και του Αγίου Προδρόμου, ενώ οι οικισμοί, τα νεκροταφεία, τα ιερά και τα φρούρια που τα τελευταία χρόνια ερευνώνται στα Πιέρια μαρτυρούν την παρουσία ανθρώπων, που από την 3^η χιλιετία π.Χ έλεγχαν τα ζωτικής σημασίας περάσματα προς το Νότο και τη Δύση, δίνοντας ιστορική υπόσταση στις αρχαίες παραδόσεις και στους θρύλους των Μακεδόνων.

1.7 Το ολοκαύτωμα της Νάουσας.

Η ίδρυση της Νάουσας χρονολογείται στο α' μισό του 15ου αιώνα. Συγκεκριμένα, οι Τούρκοι, αμέσως μετά την κατάληψη της περιοχής, παραχωρώντας ιδιαίτερα προνόμια, προσπάθησαν να συγκεντρώσουν στη θέση που βρίσκεται η σημερινή πόλη τους κατοίκους των γύρω ορεινών χωριών. Συγκεκριμένα, απηλλάγησαν από τους φόρους, απαγορεύθηκε η εγκατάσταση Οθωμανών εκτός από τον στρατιωτικό διοικητή και τον δικαστή, ενώ παράλληλα επιτράπηκε στους Ναουσαίους να εκλέγουν μόνοι τους, τους άρχοντες τους και να διατηρούν φρουρά στην πόλη.

Το αποτέλεσμα αυτής της ειδικής μεταχείρισης ήταν η ραγδαία ανάπτυξη της Νάουσας κατά τον 18ο αιώνα. Οι κάτοικοι της πόλης ασχολούνταν με την παραγωγή κρασιού, τα υφαντά και το εμπόριο με την Αυστρία. Η ακμή της Νάουσας τράβηξε την προσοχή του Αλή Πασά, ο οποίος το 1804 την πολιορκήσε, την κατέλαβε και την λεηλάτησε.

Το Φεβρουάριο του 1822 οι Ναουσαίοι μαζί με τους οπλαρχηγούς Καρατάσο, Γάτσο και τον πρόκριτο Ζαφειράκη κήρυξαν την επανάσταση κατά των Τούρκων. Οι επαναστάτες μάλιστα νίκησαν τον τούρκικο στρατό του Κεχαγιά Μπέη που είχε 4000 άτομα στη μάχη κοντά στο μοναστήρι της Δίβρας. Για πρώτη φορά συγκροτημένος ο τούρκικος στρατός αναμετρήθηκε με ελληνικά σώματα και συνετρίβη.

Όμως ο πασάς της Θεσσαλονίκης Εμπού Λουμπού με 10.000 άνδρες ήθελε να ξεπλύνει την ήττα του Κεχαγιά Μπέη. Οι μάχες γύρω από τη Νάουσα ήταν συγκλονιστικές, ώσπου η πόλη έπεσε στις 10 Απριλίου 1822 και οι Τούρκοι την κατέστρεψαν ολοκληρωτικά. Οι τελευταίοι υπερασπιστές σκοτώθηκαν και τα γυναικόπαιδα προτίμησαν να πέσουν από τον καταρράκτη της Αράπιτσας στο σημερινό χώρο θυσίας, παρά να πέσουν στα χέρια των Τούρκων. Γι' αυτή τη θυσία η Νάουσα ανακηρύχθηκε αργότερα ηρωική πόλη πλάι στο Μεσολόγγι.

Τα γεγονότα αυτά ήταν υπεύθυνα για μικρή ύφεση στην οικονομική δραστηριότητα της πόλης. Όμως το Β' μισό του 19ου αιώνα, η πόλη γνώρισε μεγάλη οικονομική ανάπτυξη, με τη δημιουργία εργοστασίων κλωστοϋφαντουργίας και

νηματουργίας, των οποίων τα προϊόντα εξαγόταν στη Δυτική Ευρώπη. Στις αρχές του 20ου αιώνα, η Νάουσα ήταν ίσως το μεγαλύτερο βιομηχανικό συγκρότημα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Η οικονομική ανάπτυξη δε στάθηκε εμπόδιο στην προσπάθεια για εθνική αποκατάσταση. Στη διάρκεια του Μακεδονικού αγώνα, αρκετοί Ναουσαίοι οργανώθηκαν στο "Κέντρο Αμύνης Ναούσης". Παράλληλα ελληνικά ανταρτικά σώματα δρούσαν στην περιοχή της Νάουσας και των Γιαννιτσών ενάντια στην βουλγαρική προπαγάνδα. Η Νάουσα ελευθερώθηκε από τον ελληνικό στρατό στις 17 Οκτωβρίου 1912 κατά τη διάρκεια του Βαλκανικού Πολέμου και έκτατε ακολούθησε την ίδια μοίρα με τις υπόλοιπες περιοχές του Κράτους. Μάλιστα με την ανταλλαγή των πληθυσμών του 1914, η περιοχή της Νάουσας δέχτηκε χιλιάδες πρόσφυγες, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν τόσο στα γύρω χωριά, όσο και στην ίδια την πόλη.

Το 1955 χαρακτηρίστηκε ως ηρωική πόλη για τους αγώνες και τις θυσίες της στον εθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες. Το 1998 στα πλαίσια του προγράμματος "Καποδίστριας", συνενώθηκε με τις κοινότητες Αρκοχωρίου, Γιαννακοχωρίου, Ροδοχωρίου και Στενημάχου, οι οποίοι αποτελούν το διευρυμένο Δήμο Νάουσας.

1.8 Αρχαιολογικό μουσείο Βέροιας

Το Μουσείο της Βέροιας αποτελείται από τρεις αίθουσες και μια μεγάλη αυλή που λειτουργεί ως υπαίθριος εκθεσιακός χώρος γλυπτών.

Στην πρώτη αίθουσα εκτίθενται ταφικά ευρήματα από τα κλασσικά και ελληνιστικά νεκροταφεία. Στις πέντε προθήκες παρουσιάζεται η εξελικτική πορεία της κεραμικής και της κηροπλαστικής από τα τέλη του 5ου έως και τα τέλη του 2ου αιώνα π.Χ. Στο κέντρο της αίθουσας ο επισκέπτης μπορεί να δει ομοίωμα ελληνιστικού οικογενειακού τάφου.

Στη δεύτερη αίθουσα εκτίθενται ελληνιστικά γλυπτά και ανάγλυφα. Ανάμεσα τους ξεχωρίζουν ένας κορμός αθλητή κι ένας κορμός Αφροδίτης. Εντυπωσιακή είναι η επιτύμβια γραπτή στήλη της Βεργίνας, ενώ η ανάγλυφη στήλη της Αδέας

Κασσάνδρου αλλά και του Πατερίνου Αντιδόνου αποτελούν σημαντικά και λαμπρά δείγματα του τοπικού εργαστηρίου.

Στην τρίτη αίθουσα παρουσιάζονται γλυπτά από την Ρωμαϊκή εποχή. Ανάγλυφες επιτύμβιες στήλες και εικονιστικές κεφάλες. Το μαρμάρινο κεφάλι με αρ. 372 θεωρείται ότι απεικονίζει τον αυτοκράτορα Κλαύδιο, ενώ μια ωραία προτομή ταυτίζεται με τον ποταμό Θεό Όλιανο, αδελφό της Βέροιας και της Μιέζας.

Στην αυλή του μουσείου εκτίθενται το τεράστιο κεφάλι της μέδουσας (2ος αιώνας π.Χ.) που πιθανώς ήταν εντοιχισμένο στα βόρεια τείχη της πόλης. Τιμητικοί και επιτύμβιοι μακεδονικοί βωμοί ρωμαϊκής εποχής, αλλά και αρχιτεκτονικά μέλη δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων δηλώνουν την μεγάλη ανάπτυξη της πόλης στα ρωμαϊκά χρόνια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Βυζαντινά μνημεία - μονές της Ημαθίας

Κατά την Βυζαντινή περίοδο, το ρεύμα του Ορθόδοξου χριστιανισμού είναι πολύ δυναμικό και στην Ημαθία. Αυτό άλλωστε μαρτυρούν λείψανα κοσμικών και εκκλησιαστικών κτιρίων στην πόλη της Βέροιας που χρονολογούνται στην παλαιοχριστιανική περίοδο. Ο μητροπολιτικός ναός της πόλης (1080 μ.Χ.), τα τείχη της Βέροιας, τα ερείπια του τετράκογχου βαπτιστηρίου μέσα σε μια τρίκλιτη βασιλική αλλά και οι 48 βυζαντινοί και μεταβυζαντινοί ναοί, με σπάνιες τοιχογραφίες του 12ου και 18ου αιώνα διαμορφώνουν ένα πολυσύνθετο πλέγμα ανάπτυξης έρευνας και ταυτόχρονα θρησκευτικής κατάνυξης.

Η Ιερά μονή του Τιμίου Προδρόμου, το Βήμα του Αποστόλου Παύλου, η Παναγία Σουμελά, και τα παρεκκλήσια στις καταπράσινες παρυφές του Βερμίου, ο Ιερός Ναός Τιμίου Προδρόμου, ο Άγιος Γεώργιος Περιστερεώτας, η Αγία τριάδα, η έξω Υπαπαντή κλπ συνθέτουν μια μοναδική μοναστηριακού περιεχομένου διαδρομή που κάθε πιστός θα επιθυμούσε να κάνει.

Επίσης στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται ο βυζαντινός ναός Αγίων Αναργύρων στο νησί της Αλεξάνδρειας, ο ναός του Αγίου Δημητρίου στα Παλατίτσια, η Ιερά Μονή της Παναγίας Δοβρά, η Μονή Αγίας Κυριακής στο Λουτρό Αλεξάνδρειας, η Μονή Αγίου Αθανασίου Σφηνίτσης στην Αγκαθιά και πολλά άλλα αξιοθαύμαστα θρησκευτικά μνημεία.

2.1 Βέροια

Η πόλη της Βέροιας γνωρίζει μεγάλη ακμή στη διάρκεια της Παλαιοχριστιανικής περιόδου. 48 Βυζαντινοί και μεταβυζαντινοί ναοί βρίσκονται σήμερα στην πόλη, στους οποίους υπάρχουν θαυμάσιες τοιχογραφίες του 12ου έως και του 18ου αιώνα μ.Χ. Σημαντικότεροι από αυτούς, η Εκκλησία του Χριστού, η

Παλιά Μητρόπολη, η Εκκλησία του Θεολόγου και των Αγίων Κηρύκου και Ιουλίττης και τέλος ο ναός της Αναστάσεως.

2.1.1. Η παλαιά μητρόπολη

Ιδρύθηκε από τον τότε επίσκοπο Βέροιας Νικήτα (1070-1080 μ.Χ.). διασώζει αποσπασματικές τοιχογραφίες που χρονολογούνται ανάμεσα στον 12ο και 13ο αιώνα.

2.1.2 Ο ναός της αναστάσεως

Με αγιογραφίες από τον Γεώργιο Καλλιέργη. Στη δυτική είσοδο διακρίνεται επιγραφή που πληροφορεί για τον κτήτορα του ναού Ξένο Ψαλιδά.

Ο Άγιος Βλάσιος. Η αρχικά μονόχωρη εκκλησία του 14ου αιώνα μετατράπηκε τον 16ο σε τρίκλιτη. Στην πρώτη φάση της ανέγερσης του ναού ανήκουν οι τοιχογραφίες ενός τμήματος του νότιου τοίχου.

Ο Άγιος Πατάπιος. Είναι εκκλησία του 15ου αιώνα που διατηρεί τον αρχικό της διάκοσμο.

2.1.3 Η εκκλησία των αγίων Κήρυκου και Ιουλίττης

Αποτελείται από μονόχωρο πυρήνα που περιβάλλεται από στοά. Τον 16ο αιώνα, το κτίριο άλλαξε μορφή. Επισκευές έγιναν στα 1644 μ.Χ. και μ' αυτή τη χρονολογία συνδέονται οι τοιχογραφίες του εσωτερικού του νότιου και δυτικού τοίχου.

2.2 Βήμα Αποστόλου Παύλου

Στη Βέροια, επίσης το *Βήμα του Αποστόλου Παύλου* μαρτυρεί τη θέση στην οποία δίδαξε ο Απόστολος των Εθνών.

Ο Ναός του Μεγάλου Θεολόγου, εξωτερικά παρουσιάζει την όψη μονόχωρης εκκλησίας. Στο εσωτερικό του διασώζονται τοιχογραφίες του 13ου αιώνα.

2.3 Ιερά Μονή του Τιμίου Προδρόμου.

Ιδρύθηκε τον 14 ο αιώνα. Με την ακμή του συνδέονται μεγάλες μορφές του μοναχισμού: Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς και ο Άγιος Διονύσιος ο εν Ολύμπω κ.α.

Στην Ημαθία υπάρχουν ακόμα η *Ιερά Μονή του Αγίου Γεωργίου Περιστερεώτα* στο Ρόδοχώρι, ο βυζαντινός ναός των *Αγίων Αναργύρων* στο νησί της Αλεξάνδρειας, ο ναός του *Αγίου Δημητρίου* στα Παλατίτσια, του 17ου αιώνα, ο ιερός ναός του *Τιμίου Προδρόμου* με τοιχογραφίες του 18 ου αιώνα στη Νάουσα, η *Ιερά Μονή της Παναγίας Δοβρά* και ο ναός του *Αγίου Αθανασίου* στο Κωστοχώρι της Βέροιας, η *Μονή της Αγίας Κυριακής* στο Λουτρό Αλεξάνδρειας, η *Μονή του Αγίου Αθανασίου Σφηνίτσης* στην Αγκαθιά και πολλά άλλα.

2.4 Ιερά Μονή Παναγίας Σουμελάς

Βρίσκεται ψηλά στο καταπράσινο Βέρμιο. Σ' αυτήν φυλάσσεται η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας φιλοτεχνημένη από τον Ευαγγελιστή Λουκά. Αποτελεί ετήσιο προσκύνημα για χιλιάδες πιστούς.

Δύο παλαιοχριστιανικοί ναοί, ερειπωμένοι, ανακαλύφθηκαν νοτιοδυτικά του χωριού Σφηνιά στα Πιέρια. Ο πρώτος τοποθετείται σε μια ξεχωριστή ομάδα θρησκευτικών κτιρίων (4ος αιώνας) ενώ ο δεύτερος χρονολογείται στον 5ο αιώνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Αξιοθέατα και φυσικές ομορφιές του νομού

Από τις βασικότερες μορφές ανάπτυξης του εναλλακτικού τουρισμού στην περιοχή της Ημαθίας φαντάζει να είναι ο Φυσιολατρικός τουρισμός και γενικότερα αυτή η μορφή που ως επίκεντρο έχει τις χαρές που προσφέρει στον επισκέπτη το βουνό.

Η επιθυμία φυγής του σύγχρονου Έλληνα από τα αστικά κέντρα και η αναζήτηση δρόμων και τρόπων απόδρασης από την καθημερινότητα και την ρουτίνα, δίνουν στην περιοχή της Ημαθίας ένα συγκριτικό πλεονέκτημα, αφού η φυσική ομορφιά της είναι πραγματικά μοναδική, προσφέροντας στους επισκέπτες ώρες ξεγνοιασιάς και ψυχικής ευφορίας.

Ο πλούσιος υδάτινος πλούτος δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για τεράστια δενδροκάλυψη στην περιοχή και οι πανύψηλες κορυφές με τα βουερά ποτάμια και τις ολόδροσες πηγές είναι πραγματικά πόλος έλξης για όποιον επιθυμεί να γνωρίσει την ελληνική φύση σε όλο το μεγαλείο.

Αξίζει να επισκεφθεί κανείς την Ημαθία οποιαδήποτε εποχή του χρόνου, είτε για να απολαύσει τις μοσχομύριστες βουνοπλαγιές της είτε για να γλιστρήσει με τα χιονοπέδιλα του στα πανέμορφα χιονοδρομικά κέντρα της περιοχής απολαμβάνοντας μια αίσθηση αλπικού τοπίου τόσο σπάνιο για την πατρίδα μας.

Η περιοχή προσφέρεται για υπαίθριες δραστηριότητες από ορειβατικές διαδρομές στο δίκτυο των ορεινών μονοπατιών που διαπερνούν το διεθνές ορειβατικό μονοπάτι E4, αναβάσεις βουνών, αναρριχήσεις, ποδήλατο βουνού, πτήσεις με αλεξίπτωτο πλαγιάς - το γνωστό "παραπέντε", κωπηλασία, αλλά και εκδρομές για αναζητήσεις βοτάνων και λουλουδιών της περιοχής ή ακόμη και φωτογραφήσεις.

Η διαφορετικότητα των εναλλακτικών δραστηριοτήτων που προσφέρει η περιοχή είναι τόσο μεγάλη και πολυσύνθετη που αναγάγει την Ημαθία σε ένα κέντρο ανάπτυξης του φυσιολατρικού τουρισμού.

3.1 Ορεινός όγκος Περίων

Στον ορεινό όγκο των Περίων συναντούμε γραφικά χωριά, πλούσια πολιτιστική παράδοση, μοναδικά φυσικά οικοσυστήματα, ιδανικό μέρος για ορειβασία, πεζοδρομία, αγροτουρισμό.

3.2 Ορεινός όγκος Βερμίου

Σε υψόμετρο 1500-1990 μ του Βερμίου, βρίσκεται το Χιονοδρομικό Κέντρο Σελίου, το μεγαλύτερο της Χώρας. Το Σέλι συνδυάζει πίστες για τουριστική και αθλητική χιονοδρομία παιδικές χαρές, πίστες δρόμων αντοχής, μονοπάτια πορείας, ορειβασίας, πλούσιες συνθήκες χιονιού, ελεύθερο ορίζοντα, εκπληκτική ηλιοφάνεια, εύκολη προσπέλαση και άνετους χώρους πάρκινγκ. Διαθέτει όλες τις απαραίτητες τουριστικές εξυπηρετήσεις (αναβατήρες, ξενοδοχεία, εστιατόρια, σχολές σκι κ.λ.π.). Η περιοχή του Χιονοδρομικού Κέντρου 3-5 Πηγάδια βρίσκεται σε απόσταση 18 χλμ από πάνω στις καταπράσινες πλαγιές του Βερμίου, σε υψόμετρο 1400-2052 μ. Η ύπαρξη σημαντικών υδάτινων πόρων που συντελούν στην οργιώδη βλάστηση, το υψόμετρο και οι κλιματολογικές συνθήκες το καθιστούν ένα από τα καλύτερα Χιονοδρομικά Κέντρα. Το κέντρο περιλαμβάνει καταφύγια, ξενώνες, χώρους με γυμναστήρια και σάουνες, εστιατόρια κ.λ.π. Υπάρχουν πίστες ανάβασης, έως και μεγάλης δυσκολίας καθώς και πίστες δρόμων αντοχής.

3.3 Άγιος Νικόλαος Νάουσα

Πανελλήνιο Τουριστικό Κέντρο Αναψυχής και Δημέρευσης μόλις 4 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της ηρωικής πόλης των Ναουσαίων. Ένας επίγειος παράδεισος στην καρδιά της Ημαθίας. Μια ανάσα ζωής κόντρα στην οικολογική υποβάθμιση.

Εξήντα ολόκληρα στρέμματα πανέμορφης γης παίρνουν ζωή από τις πηγές του ιστορικού και πολύτιμου ποταμού της Αραπίτσας. Μοναδικό στην Ελλάδα υπεραιώνιο άλσος πλατάνων εντυπωσιάζει τον επισκέπτη σε κάθε εποχή για την

μεγαλοπρέπεια και τον όγκο του. Στη σκιά του αναπαύεται το απέραντο πράσινο του φυσικού χλοοτάπητα που συνυπάρχει με το άγριο αυτοφυές πυξάρι, τη φλαμουριά τη βελανιδιά και το άφθονο νερό σε μια σπάνια συμφωνία ήχων και χρωμάτων. Αυτόν τον πανέμορφο τόπο χρηματοδότησε η Ευρωπαϊκή Ένωση στα πλαίσια του προγράμματος αφ' ενός για να τον προστατεύσει και αναδείξει και αφ' ετέρου για να βάλει τις βάσεις για μια ορθολογικά οικολογική διαχείριση ώστε το πολυποίκιλο πλέγμα χρήσεων και δραστηριοτήτων που φιλοξενούνται στο χώρο να επιτρέπουν την αειφορία.

Αποτέλεσμα της όμορφης αυτής προσπάθειας υπήρξε το Ειδικό Ευρωπαϊκό Βραβείο σημαντική διάκριση στα πλαίσια του θεσμού των Ευρωπαϊκών Βραβείων αστικού και περιφερειακού σχεδιασμού το 1997.

Σήμερα επισκέπτονται το άλσος ετησίως 1.000.000 επισκέπτες απ' όλη την Ελλάδα, που έχουν τη δυνατότητα να κάνουν χρήση των παρακάτω εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων:

- 1) της δημοτικής ξενοδοχειακής μονάδας Verminon δυναμικότητας 150 κλινών, με μπαρ και συνεδριακό κέντρο που λειτουργεί καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.
- 2) των αθλητικών εγκαταστάσεων που περιλαμβάνουν γήπεδα μπάσκετ, βόλεϊ και τένις, δημοτικό αναψυκτήριο.
- 3) της παιδικής χαράς
- 4) της μικρής τεχνητής λίμνης ψαρέματος και βαρκάδας
- 5) της εκκλησίας του Αγ. Νικολάου, από την οποί πήρε το όνομα της η περιοχή
- 6) του εκτροφείου θηραμάτων
- 7) των εστιατορίων με κυριότερα προσφερόμενο έδεσμα την τοπική πέστροφα
- 8) των χώρων υπαιθρίου γεύματος
- 9) των μικρών πόνυ για αξέχαστες εμπειρίες των μικρών επισκεπτών του Άλσους
- 10) των διαδρόμων άθλησης και περιπάτου
- 11) των πηγών
- 12) του μικρού τραίνου για μια σύντομη περιήγηση του Άλσους.

13) του Κέντρου περιβαλλοντικής ενημέρωσης για μια πρώτη γνωριμία με τη χλωρίδα και πανίδα της περιοχής και τέλος

14) των εγκαταστάσεων υγιεινής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Πολιτιστικά δρώμενα και εκδηλώσεις στην Ημαθία

Η πολιτιστική κληρονομιά περνά διαχρονικά μέσα από την καθημερινή ζωή των κατοίκων και δημιουργεί ένα σύνολο από παραδόσεις, ήθη και έθιμα που διατηρούνται ζωντανά μέχρι σήμερα.

Το φημισμένο καρναβάλι της Νάουσας με τις κυρίαρχες φιγούρες των Γενίτσαρων αναβιώνει κάθε χρόνο πανάρχαια έθιμα που ξεκινούν από τα διονυσιακά δρώμενα και φτάνουν στα χρόνια του αγώνα κατά της Τουρκοκρατίας. Οι κατά καιρούς εκδηλώσεις των πολυάριθμων πολιτιστικών συλλόγων της περιοχής όπως τα "ΗΜΑΘΙΩΤΙΚΑ" αλλά του φεστιβάλ "CHIOF-ΠΥΡΣΟΥ" που διοργανώνεται, από το σύλλογος της Νάουσας "Πυρσός" προσδίδουν ένα ιδιαίτερο χρώμα και γίνονται πόλος έλξης ανθρώπων με ειδικές προτιμήσεις όπως ερευνητές, ιστορικοί, λαογράφοι, φοιτητές κλπ.

4.1 Το καρναβάλι της Νάουσας με τους γενίτσαρους και τις Μπούλες

Οι πρωταγωνιστές της Αποκριάς στη Νάουσα είναι ο Γιαννίτσαρος και η Μπούλα. Η στολή που φοράει ο Γιαννίτσαρος είναι πολεμική και αποτελείται από τη **φουστανέλα**, με τα τετρακόσια πενήντα φύλλα, την **κοντέλα** (φαρδυμάνικο πουκάμισο κεντημένο), το **πισλί**, τις **μπέτσφες**, και τις **βοδέτες** στα πόδια, το **μαφέσι** και το **ζωνάρι** στη μέση, το γλέκο με τα'ασημικά, το **σιλιάχι**, τα **τσαρούχια**, την **πάλα** (το σπαθί του χορευτή) και φυσικά τον πρόσωπο με το ζωνάρι ή **ταράμπουλο** που είναι περίτεχνα ραμμένο πάνω του.

Μπούλα είναι άνδρας ντυμένος με φαρδιά φουστάνια και ορισμένα άλλα ρούχα από τη γυναικεία τοπική φορεσιά. Το κεφάλι είναι στολισμένο με λουλούδια και φοράει επίσης πρόσωπο, αλλά χωρίς μουστάκι. Υπάρχουν δυο εκδοχές για την

προέλευση του **προσώπου** και του εθίμου γενικότερα. Η πρώτη ανιχνεύει τις ρίζες του εθίμου στην αρχαιότητα, τότε που την άνοξη γίνονταν γιορτές προς τιμή του θεού Διόνυσου, που ήταν ο θεός του κρασιού και της αναγέννησης της φύσης. Η δεύτερη εκδοχή τοποθετεί το έθιμο στον καιρό της Τουρκοκρατίας προσπαθώντας μέσα από αυτό οι Ναουσαίοι να κάνουν τον αγώνα τους για την απελευθέρωση τους.

Νωρίς το πρωί της Κυριακής της Αποκριάς ξεκινάει το μάζωμα του μπουλουκιού με το ζουρνά και το νταούλι. Μόλις φτάνουν στο σπίτι του χορευτή, ο Γιαννίταρος θα τιναχτεί στο παράθυρο 2-3 φορές και στη συνέχεια θα χαιρετήσει όλους τους σπιτικούς και αυτούς που τον έντυσαν, πηδώντας στα δύο πόδια του δείχνοντας έτσι πως αποχαιρετούσε εκείνο τον καιρό την οικογένεια του πριν φύγει για το βουνό. Μόλις κατέβει στην πόρτα θα κάνει τρεις φορές το σταυρό του και στη συνέχεια θα χαιρετήσει όλους όσους ήρθαν να τον πάρουν. Με τον ίδιο τελετουργικό τρόπο, συγκεντρώνεται ολόκληρο το μπουλούκι.

Όταν φτάσουν στο σπίτι της Μπούλας αυτή είναι έτοιμη και περιμένει το μπουλούκι. Η Μπούλα φυλάει τα χέρια όλων των σπιτικών και στη συνέχεια όλου του μπουλουκιού, ενώ όλοι της δωρίζουν χρήματα. Τα χρήματα που μαζεύει η Μπούλα τα δίνει για να αγοράσουν πολεμοφόδια για τους πολεμιστές.

Το μάζεμα ολοκληρώνεται όταν φθάνουν στο σπίτι του αρχηγού, απ' όπου πλέον το μπουλούκι ξεκινά για το δημαρχείο της πόλης. Στο δρόμο, καθώς προχωρούν οι χορευτές, τινάζονται και κουνάνε τα μαντήλια τους. Γύρω στις δώδεκα το μεσημέρι φτάνουν στην πλατεία της δημαρχίας. Ο Ζουρνάς παίζει το **Ζαλιστό** και οι Γιαννίταροι όπως είναι ζευγάρια, αντί να προσκυνήσουν, γέρνουν το σώμα τους πίσω και τινάζονται, δείχνοντας ότι αντιστέκονται, ενώ οι Μπούλες υποκλίνονται. Τότε ο αρχηγός του Μπουλουκιού και μια Μπούλα, ανεβαίνουν στο δημαρχείο, βγάζουν τον **πρόσωπο** και ζητούν την άδεια από το δήμαρχο να χορέψουν σε όλη την πόλη. Μόλις δοθεί η άδεια από το Δήμαρχο, σχηματίζουν κύκλο και χορεύουν

διαδοχικά χορούς που συμβολίζουν το χαλασμό της Νάουσας, από τους Τούρκους, και τη λεβεντιά των αγωνιστών.

Αμέσως μετά τους χορούς στο δημαρχείο, το **μπουλούκι**, ακολουθώντας μια συγκεκριμένη διαδρομή που περιλαμβάνει τα όρα της παλιάς πόλης, χορεύει στους δρόμους με τη συνοδεία του **ζουρνά**. Κάθε φορά που σταματά σε κάποια γειτονιά, χορεύουν όσοι μένουν εκεί. Πρώτη στάση το **Τριώδι**, ακολουθούν τα **Καμένα**, η **Πουλιάνα**, τα **Μπατάνια**, το **Κιόσκι**, ο **Αη-Γιώργης** και τέλος τα **Αλώνια**. Στη διαδρομή από τη μία στάση στην άλλη, ο ζουρνάς παίζει συγκεκριμένους σκοπούς, όπως ορίζει το έθιμο. Στην τελευταία στάση στ'**Αλώνια**, οι Γιαννίτσαροι θα βγάλουν τον πρόσωπο που φορούσαν όλη μέρα. Παλιά οι χορευτές δεν ξεντώνονταν το βράδυ και κοιμόντουσαν πάνω στην καρέκλα τυλιγμένοι μ'ένα σεντόνι.

Τη Δευτέρα το πρωί μαζεύονται όλοι στο σπίτι του αρχηγού και με τις **πάλες** ανά χείρας πάνε στο δημαρχείο. Αφού χορέψουν εκεί, θα περάσουν από τα σπίτια όλων των χορευτών για να κεραστούν, αλλά και να χορέψουν οι ίδιοι και οι δικοί τους.

Την επόμενη Κυριακή και καθαρή Δευτέρα ακολουθούν το ίδιο πρόγραμμα. Το βράδυ της Καθαρής Δευτέρας στο χωρισμό τους θα χτυπήσουν μεταξύ τους τις **πάλες** λέγοντας: "Ό,τι είπαμε και δεν είπαμε εδώ θα μείνει", ενώ στη συνέχεια θα αγγίξουν ελαφρά και το **ζουρνατζή**, με τις **πάλες τους**, στο κεφάλι.

Έτσι ολοκληρώνεται το έθιμο του Γιαννίτσαρου και της Μπούλας στη Νάουσα, την περίοδο της Απόκριας.

Παράλληλα λειτουργεί καθ' όλη τη διάρκεια του καρναβαλιού, η "Εκθεση Τοπικών και Παραδοσιακών Προϊόντων" στη Νάουσα, όπου ο επισκέπτης μπορεί να γνωρίσει από κοντά τα προϊόντα της περιοχής.

4.2 "ΗΜΑΘΙΩΤΙΚΑ"

Στο διάστημα από 156 Αυγούστου μέχρι 15 Σεπτεμβρίου, πραγματοποιούνται οι κορυφαίες εκδηλώσεις του Νομού, τα "ΗΜΑΘΙΩΤΙΚΑ". Γίνονται σε κάθε γωνιά της Ημαθίας ιδιαίτερα στους Δήμους και περιλαμβάνουν όλο το φάσμα της καλλιτεχνικής δημιουργίας (μουσικές συναυλίες, χορό, αθλητικές εκδηλώσεις, εικαστικά κ.λ.π.). Στα πλαίσια των εκδηλώσεων πραγματοποιείται συνάντηση όλων των Δημοτικών Περιφερειακών Θεάτρων της χώρας με τα έργα που εκείνοι ανεβάζουν, συνάντηση χάλκινων από χώρες των Βαλκανίων και της Μεσογείου και άλλες καλλιτεχνικές συναντήσεις.

4.3 Το διεθνές φολκlorικό φεστιβάλ CIOF-ΠΥΡΣΟΣ

Το δεύτερο δεκαήμερο του Ιουνίου, πραγματοποιείται στη Νάουσα το Διεθνές Φολκlorικό CIOF-ΠΥΡΣΟΥ, που περιλαμβάνει χορευτικά συγκροτήματα από ολόκληρο τον κόσμο, σε προσπάθεια γνωριμίας των πολιτισμών της κάθε χώρας. Το φεστιβάλ διαρκεί μια βδομάδα.

4.4 Οι εκδηλώσεις "ΟΙΝΟΣ και ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ"

Οι εκδηλώσεις "Οίνος και Πολιτισμός", πραγματοποιούνται από τον Δήμο Νάουσας κάθε χρόνο και έχουν ως κύριο θέμα το κρασί και την συνολική παρουσίαση του σαν μέσο ανάπτυξης, τόσο οικονομικά όσο και πολιτισμικά.

Η αρχή της καλλιέργειας της Αμπέλου χάνεται στο παρελθόν όπως και η ιστορία της πόλης, ενώ η φήμη του Ναουσαϊκού κρασιού πέρασε τα σύνορα της χώρας και εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο. Η Ελληνική μυθολογία αναφέρει, ότι στις πλαγιές του όρους Βέρμιο, που στις υπώρειες του είναι σκαρφαλωμένη η Νάουσα έζησε η Σεμέλη, μάνα του θεού Διόνυσου και γεννήθηκε ο Διονυσιακός θεός και έξοχος χορευτής Σειλήνος.

Σήμερα η Νάουσα, χάρις τον αγώνα και την αγάπη των ανθρώπων για το καλό κρασί, έχει καταφέρει να είναι μια από τις πιο αναπτυγμένες και συνεχώς εξελισσόμενες αμπελουργικές περιοχές στην Ελλάδα.

Συνεχείς έρευνες για βελτιωμένες τεχνικές καλλιέργειες και παραγωγή νέων τύπων κρασιών διεξάγονται από ειδικούς επιστήμονες στην ευρύτερη περιοχή της με στόχο την κατάκτηση νέων φίλων των κρασιών της

Παράλληλα γίνεται προσπάθεια για τη δημιουργία της πρώτης για την Ελλάδα Διεπαγγελματικής Οργάνωσης Αμπελουργών-Παραγωγών Νάουσας, σύμφωνα με τα πρότυπα της ΕΟΚ, που έχει σαν στόχο την πληρέστερη συμμετοχή των αμπελουργών στην τελική ποιότητα του κρασιού που παράγεται και τη συντονισμένη προσπάθεια όλων για τη βελτίωση και παραπέρα ανάπτυξη της αμπελοκαλλιέργειας και οινοπαραγωγής της περιοχής της Νάουσας.

Το κρασί της Νάουσας που ταξιδεύει παντού (Αυστρία, Ουγγαρία, Αίγυπτο) δικαίωσε τη φήμη της φράσης που το συνόδευε όπου πήγαινε: <<Κρασί σαν της Νάουσας το φέρνουν στο μαντήλι>>. Η φήμη αυτή συνεχίζεται και σήμερα. Με την ίδια αυστηρή προσήλωση στην ποιότητα του κρασιού. Με την ίδια αφοσίωση στην παράδοση.

Τα στοιχεία για την ιστορία της αμπελοκαλλιέργειας στην περιοχή της Νάουσας αρχίζουν από το 1700, Τότε, στους αμπελώνες της περιοχής καλλιεργούνται οι ποικιλίες σταφυλιών Ξινόμαυρο, Νεγκόσκα, Ναουσαίικο, Σέφκα κ.α

Τα μαύρα εξαιρετικά κρασιά που βγαίνουν από τα σταφύλια αυτά ήταν υψηλόβαθμα, εύγεστα και έγιναν γρήγορα γνωστά σ' όλη την Ελλάδα και στο Εξωτερικό.

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, οι περίφημοι ναουσαίικοι αμπελώνες προσεβλήθησαν από φυλλοξήρα και άρχισε σταδιακά η καταστροφή τους. Οι περισσότεροι παραγωγοί αναγκάστηκαν να στρέψουν το ενδιαφέρον τους σε άλλες

καλλιέργειες και κυρίως προς την φρουτοκαλλιέργεια, γεγονός που είχε σαν αποτέλεσμα το 1965 να υπάρχουν μόνο 500 στρέμματα αμπελώνων.

Το μοναδικό αυτό κρασί όμως δεν έπρεπε να χαθεί. Η παράδοση έπρεπε να συνεχιστεί. Με τη βοήθεια ειδικών επιστημόνων ξεκινάει ένας τεράστιος αγώνας που σκοπό είχε να ξαναζωντανέψει η αμπελοκαλλιέργεια στην περιοχή.

Παράλληλα, αναδεικνύεται η βιομηχανική κληρονομιά της περιοχής της Νάουσας και της Βέροιας, με την ανάλυση των δομών ανάπτυξης της βιομηχανίας στην περιοχή στις αρχές του αιώνα, αλλά και τη διερεύνηση της Μακεδονικής αρχιτεκτονικής δομής στα εναπομείναντα κτήρια στις πόλεις της Ημαθίας.

4.5 Εκδηλώσεις στην Παναγία Σουμελά

Στις 15 Αυγούστου, ημέρα γιορτής της Παναγίας, γιορτάζει η Παναγία Σουμελά στην Καστανιά, στο όρος Βέρμιο, χώρος προσκύνησης χιλιάδων πιστών. Στο τριήμερο της γιορτής, πραγματοποιούνται διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις.

4.6 Διάφορες άλλες εκδηλώσεις

Στις 21 Μαΐου, γιορτή των Αγίων Κων/ντίνου και Ελένης, στη Μελίκη γίνονται τα "Αναστενάρια", ένα παλιό έθιμο, στο οποίο οι Αναστενάρηδες περπατούν σε αναμμένα κάρβουνα και προσελκύουν το ενδιαφέρον των επισκεπτών.

Τέλος, κατά τη διάρκεια ολόκληρης της χρονιάς πραγματοποιούνται πλήθος εκδηλώσεων από τα Πολιτιστικά Κέντρα Δήμων και Συλλόγων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Αθλητικός τουρισμός - χιονοδρομικά κέντρα

Ο ορεινός όγκος του Βερμίου είναι αυτός που κατά καιρούς προσελκύει έναν μεγάλο αριθμό αθλητικών ομάδων που ενδιαφέρονται να κάνουν την προετοιμασία τους σε όσο το δυνατόν καλύτερες συνθήκες. Έτσι και ειδικά από το 1987 και έπειτα όταν η Εθνική Ομάδα Μπάσκετ κάνοντας το βασικό στάδιο προετοιμασίας της στο Βέρμιο, κατέκτησε το χρυσό μετάλλιο στους Πανευρωπαϊκούς αγώνες - πολλές τέτοιες ομάδες όλων των αθλημάτων και κατηγοριών αποφασίζουν να πραγματοποιήσουν τις προπονήσεις τους και να ολοκληρώσουν την προετοιμασία τους στις πανέμορφες παρυφές του Βερμίου, που και άφθονο οξυγόνο προσφέρουν αλλά και το απαραίτητο υψόμετρο που βοηθά στην βελτίωση της φυσικής κατάστασης των αθλητών.

Βεβαίως, ο σημαντικότερος πόλος έλξης αθλητών στην περιοχή, είναι οι σύγχρονες εγκαταστάσεις στα δύο χιονοδρομικά κέντρα του Βερμίου που κατά καιρούς φιλοξενούν μεγάλα αθλητικά γεγονότα, όπως Πανελλήνιοι αγώνες αντοχής και κατάβασης αλλά ακόμη και διεθνείς αγώνες.

5.1 Χιονοδρομικό κέντρο Σελίου.

Το Σέλι, συνδυάζει πίστες για τουριστική και αθλητική χιονοδρομία, παιδικές χαρές, πίστες δρόμων αντοχής, μονοπάτια πορείας, ορειβασίας (E4), πλούσιες συνθήκες χιονιού, ελεύθερο ορίζοντα, εκπληκτική ηλιοφάνεια, εύκολη προσπέλαση και άνετους χώρους πάρκινγκ. Διαθέτει όλες τις απαραίτητες τουριστικές εξυπηρετήσεις (αναβατήρες, ξενοδοχεία, εστιατόρια, σχολές σκι κ.λ.π.).

Υψόμετρο	1.500 μ.
Αριθμός πιστών και Υψομετρική Διαφορά	Καταβάσεων 8: τρεις πίστες 1.500 μ., μία πίστα 1.800 μ., τρεις πίστες 1.000 μ., μία πίστα 700 μ., Αντοχής 2 μήκους (κάθε μία) 5.000 μ.
Αναβατήρες	Συρόμενοι 3: Συρόμενος (άγκυρα) μήκος 800 μ., - 800 άτομα/ώρα - υψομ. διαφ. 200 μ., Συρόμενος (άγκυρα) μήκους 600 μ. - 800 άτομα/ώρα - υψομ. διαφ. 180 μ., Συρόμενος (Πιάτο) μήκος 1200 μ., - 800 άτομα/ώρα - υψομ. διαφ. 250 μ., Εναέριος 1 (μονή καρέκλα) μήκος 1.200 μ. - 400 άτομα/ώρα - υψομ. διαφ. 240 μ., Παιδικός Αναβατήρας: 300 μ.
Σαλέ	Φαγητού, ύπνου
Προσπέλαση	Από Βέροια 22 χιλ.
Πληροφορίες	Σ.Χ.Ο. Βέροιας, τηλ. 23310/71209, 71297 Τηλ. Χιονοδρομικού Κέντρου: 23310/71234

5.2 Χιονοδρομικό Κέντρο 3-5 Πηγάδια Νάουσας

Το Χιονοδρομικό Κέντρο 3-5 Πηγάδια, ανήκει στον Δήμο Νάουσας και βρίσκεται στη δυτική πλευρά του Βερμίου, σε υψόμετρο 1430- 2005 μ. Οι δρόμοι που οδηγούν στο Κέντρο είναι ασφαλτοστρωμένοι, ενώ υπάρχει πάρκινγκ για 800 αυτοκίνητα.

Διαθέτει πίστες για τουριστική και αθλητική χιονοδρομία, πίστες δρόμων αντοχής, μονοπάτια πορείας, ορειβασίας και άριστη ποιότητα χιονιού. Υπάρχουν πίστες για αρχάριους, αλλά και μεγάλης δυσκολίας, καθώς και δρόμοι αντοχής, μήκους 3,5 - 20 χιλμ. (η μεγαλύτερη στην Ελλάδα, εγκεκριμένη για διεθνείς αγώνες).

Λειτουργούν 5 αναβατήρες, εναέρια διπλή καρέκλα, 2 συρόμενοι αναβατήρες και 2 baby lifts, από 1η Δεκεμβρίου μέχρι αρχές Απριλίου. Υπάρχουν 2 μηχανήματα διάστρωσης χιονιού και εγκατάσταση τεχνητής χιόνωσης.

Και φυσικά, πλήρως εξοπλισμένο ιατρείο, με συνεχή ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

Στις εγκαταστάσεις του Χιονοδρομικού Κέντρου λειτουργεί άρτια οργανωμένη σχολή σκι και κατάσταση ενοικίασης εξοπλισμού σκι. Η σχολή απαρτίζεται από έμπειρους και επιστημονικά καταρτισμένους δασκάλους σκι, απόφοιτους των ΤΕΦΑΑ, εγκεκριμένους από την Ομοσπονδία Χιονοδρομίας, οι οποίοι προσπαθούν να μεταδώσουν την πείρα και τις γνώσεις τους, στους λάτρεις των χειμερινών σπορ.

Ο εξοπλισμός σκι προσφέρεται προς ενοικίαση είναι καινούργιος και αποτελείται από 700 σκι της τελευταίας διατίτας.

Υψόμετρο	1.420 - 2.005 μ.
Αριθμός πιστών και Υψομετρική Διαφορά	4: Πίστα - Μπαλκόνι μήκους 2.000 μ. - υψομ. διαφ. 520 μ., Πίστα Αγριολάπατα μήκους 1.000 μ. - υψομ. διαφ. 535 μ., Πίστα - Παράδεισος μήκους 2.500 μ. - υψομ. διαφ. 548 μ., Πίστα - Αρχαρίων - παιδική μήκους 200 μ. - υψομ. διαφ. 20 μ. Αντοχής 3: Πίστα 3 χιλ. - υψομ. διαφ. 20 μ., Πίστα 5 χιλ. υψομ. διαφ. 20 μ., Πίστα 10 χιλ. - υψομ. διαφ. 20 μ.
Αναβατήρες	Συρόμενοι 3: Συρόμενος μήκους 800 μ. - υψομ. διαφ. 240 μ., δύο Συρόμενοι μήκους 200 μ. - υψομ. διαφ. 20 μ. (baby lift), Εναέριος: 1 μήκους 1.500 μ. - υψομ. διαφ. 535 μ.
Σαλέ	Φαγητού, ύπνου
Προσπέλαση	Από Νάουσα 17 χιλ. - Από Θεσσαλονίκη 110 χιλ.
Πληροφορίες	Δημοτική Επιχείρηση Τουριστικής Ανάπτυξης Βερμίου (Δ.Ε.Τ.Α.Β.) Νάουσα, Τηλ. 23320/22208, Fax. 24260 Τηλ. Χιονοδρομικού Κέντρου: 23320/44446

5.3 Ιδιωτικό Χιονοδρομικό Κέντρο "Χρυσό Ελάφι" Σέλι.

Είναι ιδιωτικό χιονοδρομικό κέντρο και κέντρο προετοιμασίας αθλητών στην περιοχή Σέλι, το οποίο διαθέτει χιονοδρομική πίστα με δύο lift συρόμενα βαρέως τύπου leither, ξενοδοχείο, γήπεδο και σχολή σκι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο

Μορφές τουριστικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στην ευρύτερη περιοχή.

Ο Τουρισμός και ιδιαίτερα ο εναλλακτικός τουρισμός δεν μπορεί να νοηθεί αποκομμένος και ανεξάρτητος από το σύνολο των δραστηριοτήτων που επιδρούν σε αυτόν. Έτσι λοιπόν παρουσιάζεται παρακάτω μια ανάλυση όλων των δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται δυναμικά στην ευρύτερη περιοχή του Ανατολικού Βερμίου

6.1 Συνεδριακός Τουρισμός

Μια μορφή τουρισμού για τα δεδομένα της Ελλάδας έχει αρχίσει τα τελευταία χρόνια να κάνει δυναμικά την εμφάνισή της, αυτή του συνεδριακού τουρισμού. Όλο και περισσότεροι φορείς και οργανισμοί διοργανώνουν στα πλαίσια των επιμορφωτικών τους προγραμμάτων ενημερωτικές ημερίδες, διημερίδες, συνέδρια, εκπαιδευτικές συγκεντρώσεις κλπ. Όλες αυτές οι δραστηριότητες συνήθως υποστηρίζονται από συνοδευτικές εκδηλώσεις που διανθίζουν τις ημέρες παραμονής των εκπαιδευομένων, εκπαιδευτών, συνέδρων κλπ. Έτσι μια σειρά από τέτοιου είδους εκδηλώσεις σε συνεργασία με διάφορους φορείς της περιοχής και αξιοποιώντας με τον τρόπο αυτό το πλαίσιο τουριστικό προϊόν του τόπου, μπορούν να προσδώσουν πολλαπλασιαστικά φαινόμενα θετικής αντίδρασης. Το αυξανόμενο αυτό ρεύμα παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα αφού συνδυάζει την εισροή επισκεπτών που ίσως να μην είχαν την δυνατότητα ποτέ να επισκεφθούν την περιοχή, με αποτέλεσμα πολύ ευνοϊκά όσον αφορά τα θέματα της προβολής μέσω των διαδικασιών του "word of mouth" αλλά και ταμειακά, μιας και οι οικονομικές απολαβές όλων των εμπλεκόμενων στο κύκλωμα της εξυπηρέτησης του συνεδριακού τουρισμού είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικές.

Το πολιτιστικό συνεδριακό Κέντρο Βέροιας 610 θέσεις και κάθε είδους διευκολύνσεις, οπτικοακουστικά και μεταφραστικά συστήματα με δυνατότητα χρήσης έως και 12 γλωσσών, προσφέρεται για την πραγματοποίηση οποιουδήποτε συνεδρίου όσο εξειδικευμένου και αν είναι.

Παράλληλα στο νομό Ημαθίας υπάρχουν μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες οι οποίες μπορούν να φιλοξενήσουν συνέδρια.

Το ξενοδοχείο "Αιγές Μέλαθρον" στη Βέροια διαθέτει πλήρως εξοπλισμένο συνεδριακό κέντρο και μια σειρά από βοηθητικές αίθουσες, ώστε να είναι δυνατή η διοργάνωση οποιουδήποτε συνεδρίου.

Στη γραφική περιοχή του Αγίου Νικόλαου Νάουσας, υπάρχει επίσης το ξενοδοχείο "Βέρμιο" που διαθέτει συνεδριακή αίθουσα 200 ατόμων, αλλά και άλλα ξενοδοχεία του νομού διαθέτουν δικές τους αίθουσες συνεδρίων.

Έτσι η Ημαθία, φιλοξενεί σημαντικά συνέδρια, αφού επιπλέον έχει να επιδείξει στους συνέδρους σημαντικούς αρχαιολογικούς τόπους, μουσεία, θρησκευτικούς χώρους κ.α

6.2 Φυσιολατρικός, Ορεινός-χειμερινός, Περιηγητικός

Από τις βασικότερες μορφές ανάπτυξης του εναλλακτικού τουρισμού στην περιοχή της Ημαθίας φαντάζει να είναι ο Φυσιολατρικός τουρισμός και γενικότερα αυτή η μορφή που ως επίκεντρο έχει τις χαρές που προσφέρει στον επισκέπτη το βουνό. Η επιθυμία φυγής του σύγχρονου έλληνα από τα αστικά κέντρα και η αναζήτηση δρόμων και τρόπων απόδρασης από την καθημερινότητα και την ρουτίνα, δίνουν στην περιοχή ένα συγκριτικό πλεονέκτημα, αφού η φυσική ομορφιά της είναι πραγματική μοναδική, προσφέροντας στους επισκέπτες ώρες ξεγνοιασιάς και ψυχικής ευφορίας. Ο πλούσιος υδάτινος πλούτος δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για τεράστια δενδροκάλυψη στην περιοχή και οι πανύψηλες κορυφές με τα βουερά ποτάμια και τις ολόδροσες πηγές είναι πραγματικά πόλος έλξης για όποιον επιθυμεί

να γνωρίσει την ελληνική φύση σε όλο της το μεγαλείο. Αξίζει να επισκεφθεί κανείς την περιοχή οποιαδήποτε εποχή του χρόνου, είτε για να απολαύσει τις μοσχομύριστες βουνοπλαγιές της είτε για να γλιστρήσει με τα χιονοπέδιλα του στα πανέμορφα χιονοδρομικά κέντρα της περιοχής απολαμβάνοντας μια αίσθηση αλπικού τοπίου, τόσο σπάνιου για την πατρίδα μας.

Η περιοχή προσφέρεται για υπαίθριες δραστηριότητες από ορειβατικές διαδρομές στο δίκτυο των ορεινών μονοπατιών που διαπερνούν το διεθνές ορειβατικό μονοπάτι E4, αναβάσεις βουνών, αναρριχήσεις, ποδήλατο βουνού, πτήσεις με αλεξίπτωτο πλαγιάς το γνωστό "παραπέντε", κωπηλασία, αλλά και εκδρομές για αναζητήσεις ειδικών βοτάνων λουλουδιών της περιοχής ή ακόμη και φωτογραφήσεις.

Η διαφορετικότητα των εναλλακτικών δραστηριοτήτων που προσφέρει η περιοχή είναι τόσο μεγάλη και πολυσύνθετη που αναγάγει την περιοχή σε ένα κέντρο ανάπτυξης του φυσιολατρικού τουρισμού.

6.3 Θεματικός τουρισμός

Μια νέα μορφή αναπτυσσόμενου τουρισμού είναι ο θεματικός τουρισμός... Είναι η αναζήτηση δρωμένων ή χώρων και γενικότερα θεμάτων από συγκεκριμένους επισκέπτες οι οποίοι ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για αυτά τα ειδικά θέματα.

Μια σύντομη παρουσίαση τέτοιων θεμάτων για την περιοχή μελέτης μπορεί να αναφερθεί στις εκδηλώσεις "Όινοσ και Πολιτισμός" που πραγματοποιούνται από τον Δήμο Νάουσας κάθε χρόνο και έχουν θέμα το κρασί και την συνολική παρουσίαση του σαν μέσο ανάπτυξης τόσο οικονομικά όσο και πολιτισμικά. Επίσης την παρουσίαση της βιομηχανικής κληρονομιάς της περιοχής της Νάουσας με την ανάλυση των δομών ανάπτυξης της βιομηχανίας στην περιοχή στις αρχές του αιώνα, αλλά και η διερεύνηση της Μακεδονίτικης αρχιτεκτονικής δομής στα εναπομείναντα κτήρια στους οικισμούς της περιοχής. Αυτά τα θέματα είναι πραγματικά πόλοι

προέλκυσης στην περιοχή ειδικών τουριστών-επισκεπτών (επιστήμονες, φοιτητές κλπ) οι οποίοι αναζητούν την σφαιρικότερη γνώση και τον εμπλουτισμό των εμπειριών τους στα συγκεκριμένα θέματα.

Κεφάλαιο 7^ο

Δήμοι του Νομού

7.1 Δήμος Βέροιας

Η Βέροια, πρωτεύουσα του νομού, είναι μια από τις αρχαιότερες πόλεις όχι μόνο της Ελλάδας αλλά και της Ευρώπης. Η ίδρυσή της χάνεται στα χρόνια του μύθου.

Κτισμένη σ' ένα υψίπεδο στους ανατολικούς πρόποδες του Βερμίου διαθέτει πολλά φυσικά κάλλη και πλούσιο κάμπο. Στα νοτιοανατολικά της υψώνονται τα οργιώδη σε βλάστηση Πιέρια, στις υπώρειες των οπίων, κυλάει ο Αλιάκμονας με τους πολλούς παραποτάμους του.

Η Βέροια, πόλη πενήντα και πλέον χιλιάδων κατοίκων, βιώνει μια κοσμοπολίτικη καθημερινότητα που συνδυάζει τους ήρεμους ρυθμούς της ελληνικής περιφέρειας και την κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική κίνηση των αστικών κέντρων. Με έμφαση στις πολιτιστικές δραστηριότητες, η πόλη προσφέρει στον επισκέπτη ενδιαφέρουσες λύσεις για ευχάριστη διαμονή.

Συνυπάρχουν τα ιστορικά μνημεία θρησκευτικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος από την αρχαιότητα και το βυζάντιο, μέχρι και την τουρκοκρατία, οι διατηρητέες περιοχές της Κυριώτισσας και της Μπαρμπούτας που δίνουν ιδιαίτερο οικιστικό χρώμα και αντιπαρατίθενται αισθητικά στην σύγχρονη αρχιτεκτονική.

Επιλογές πολλές για ένα ποτό, καφέ ή γλυκό και γευστικές απολαύσεις. Πανέμορφες γωνιές για ήρεμες συζητήσεις και στιγμές ξεκούρασης.

Από το 1998 ο Δήμος της Βέροιας διευρύνθηκε με συνενώσεις των γύρω κοινοτήτων (Κ. Βερμίου, Ράχης, Κουμαριάς, Τριποτάμου, Γεωργιανών, Καστανιάς, Αγ. Βαρβάρας) συνεχίζοντας αμείωτη την πορεία που χάραξε στους αιώνες η πόλη της Βέροιας, συνεχίζοντας στον 21^ο αιώνα.

Διοικητική διαίρεση του δήμου Βέροιας

Δήμος Βέροιας				
Πληθυσμός		47411		
Έκταση		341142 στρέμματα		
Έδρα		Βέροια		
Πρόθεμα τηλ. κλήσεων		23310		
Δημοτικό διαμέρισμα	Οικισμός	Πληθυσμός	Έκταση	ΤΚ
Αγία Βαρβάρα	Αγία Βαρβάρα	797		591 00
	Άμμος	160		591 00
	Ασώματα	532		591 00
	Προφήτης Ηλίας	61		591 00
Βέροια	Βέροια	42794	45964	591 00
	Κυδωνοχώρι	16		591 00
	Λαζοχώρι	166		591 00
	Μέση	504		591 00
	Ταγαροχώρι	203		591 00
Γεωργιανοί	Γεωργιανοί	288	24607	591 00
	Λευκόπετρα	51		591 00
Καστανιά	Καστανιά	136	53415	591 00
	Μικρή Σάντα	44		591 00
Κουμαριά	Κουμαριά	170	139132	591 00
	Ξηρολίβαδο	39		591 00
Ράχη	Ράχη	570	16204	591 00
Σέλι	Σέλι	260	38915	592 00
Τριπόταμος	Κάτω Κομνήναιο	33		591 00
	Κομνήναιο	45		591 00
	Τριπόταμος	542	22905	591 00
ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία				

7.2 Δήμος Νάουσας

Η Νάουσα κτίσθηκε τον 14^ο αι. μ.Χ. από τον Αβρανό ή Εβρενό, στρατηγό του σουλτάνου Μουράτ Α'. μακρινή μάνα της πόλης είναι η αρχαία Μακεδονική πόλη Μίεζα, που το Νυμφαίο της ανακαλύφτηκε στην ευρύτερη περιοχή.

Ο Φίλιππος ο Β', πατέρας του Μεγάλου Αλεξάνδρου, διάλεξε το Νυμφαίο της Μίεζας σαν τόπο εκπαίδευσης του Αλεξάνδρου, με δάσκαλό του, τον Αριστοτέλη. Το 1998 στα πλαίσια του προγράμματος "Καποδίστριας" συνενώθηκε με τις κοινότητες Αρκοχωρίου (παραδοσιακός οικισμός), Γιαννακοχωρίου, Ροδοχωρίου (γνωστά για την ποιότητα των φρούτων τους αλλά και τον Άγιο Γεώργιο Περιστερεώτα) και Στενήμαχου (όπου και η βιομηχανική περιοχή).

Η πόλη της Νάουσας διαθέτει λόγω του ιδιαίτερου φυσικού ανάγλυφου της αλλά και των πλούσιων πηγαίων νερών της, περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους που έχουν αξιοποιηθεί με την δημιουργία δύο τουριστικών πόλων έλξης. Του άλσους Αγίου Νικολάου και του χιονοδρομικού κέντρου 3-5 πηγαδιών.

Τέλος η πλούσια αρχιτεκτονική κληρονομιά της πόλης τόσο σε αστικά όσο και σε βιομηχανικά κτίρια αναδεικνύουν μια πόλη με πλούσιο πολιτισμικό παρελθόν, που συνεχίζει στο σήμερα με ανάλογες πολιτισμικές δραστηριότητες.

Η πόλη σήμερα είναι ταυτόχρονα ένα σύγχρονο αστικό κέντρο και ένα μνημείο του παρελθόντος. Συνυπάρχει η παραδοσιακή μακεδονική αρχιτεκτονική με τα σύγχρονα οικοδομήματα.

Πανέμορφο απλώνεται το μεγάλο πάρκο της, που είναι γνωστό ως Κιόσκι.

Διοικητική διαίρεση του δήμου Νάουσας

Δήμος Νάουσας				
Πληθυσμός		22288		
Έκταση		300891 στρέμματα		
Έδρα		Νάουσα		
Πρόθεμα τηλ. κλήσεων		23320		
Δημοτικό διαμέρισμα	Οικισμός	Πληθυσμός	Έκταση	ΤΚ
Αρκοχώρι	Αρκοχώρι	332	17437	592 00
Γιαννακοχώρι	Γιαννακοχώρι	410	17604	592 00
Νάουσα	Άγιος Νικόλαος Νάουσας	161		592 00
	Άνω Σέλι	40		592 00
	Νάουσα	19870	221628	592 00
	Νέα Στράντζα	24		592 00
	Σταθμός	81		592 00
Ροδοχώρι	Άγιος Παύλος	8		592 00
	Μεταμόρφωση	7		592 00
	Ροδοχώρι	578	31804	592 00
Στενήμαχος	Στενήμαχος	777	12418	590 35
ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία				

7.3 Δήμος Αλεξάνδρειας

Ο Δήμος Αλεξάνδρειας είναι ο μοναδικός Δήμος που φέρει το όνομα του Μ. Αλεξάνδρου στην Ελλάδα. Βρίσκεται μέσα στην καρδιά του πλούσιου Ρουμλουκιώτου κάμπου, 25 χιλιόμετρα ανατολικά της Βέροιας.

Η παραδοσιακή της ενδυμασία θεωρείται ως η αρχαιότερη από τις Μακεδονικές ενδυμασίες. Ο παράδοξος και χαρακτηριστικός κεφαλόδεσμος ο λεγόμενος "κατσούλι", λέγεται ότι έχει την αρχή του στους χρόνους του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Με τον καιρό οι κεφαλόδεσμοι αυτοί έγιναν μόδα της καθημερινής ζωής, ενώ για τους άνδρες, τα μαύρα μαντήλια στο κεφάλι.

Τα χωριά, 40 συνολικά, των οποίων οι γυναίκες φορούσαν αυτόν τον κεφαλόδεσμο, αποτελούν το λεγόμενο Ρουμλούκι (Ελληνότοπος). Γι' αυτό επιτυχημένη υπήρξε η μετονομασία της πόλεως, κατά το 1953, σε Αλεξάνδρεια.

Η σημερινή πόλη παρουσιάζει έντονα αγροτικό και εμπορικό χαρακτήρα. Η οικονομία της στηρίζεται στην αφθονία των αγροτικών προϊόντων. Λόγω της θέσης της, στην καρδιά του αρδευόμενου Μακεδονικού κάμπου, αποτελεί ένα γεωργικό δήμο, με πλούσιες παραγωγές προϊόντων (ροδάκινα, ζαχαρότευτλα, βαμβάκια, αχλάδια, μήλα, σπαράγγια, καπνά, κηπευτικά, δημητριακά κ.ά.) οι οποίες υποστηρίζονται από τοπικές βιομηχανικές επιχειρήσεις κατά ένα μεγάλο ποσοστό, ενώ σημαντικό τμήμα της παραγωγής εξάγεται. Η ανέκαθεν επίκαιρη θέση της Αλεξάνδρειας σε οδικό κόμβο την καθιέρωσαν εμπορικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής, με αποτέλεσμα να αυξάνει συνεχώς ο πληθυσμός της οπότε και λόγω της ανοικοδόμησής της και της διαρκούς επεκτάσεως του σχεδίου πόλης, δίνει την όψη νέας πόλης.

Πληροφορίες στα τηλέφωνα του Δήμου (03330) - 25555 24444.

Διοικητική διαίρεση του δήμου Αλεξάνδρειας

Δήμος Αλεξάνδρειας				
Πληθυσμός		19283		
Έκταση		140614 στρέμματα		
Έδρα		Αλεξάνδρεια		
Πρόθεμα τηλ. κλήσεων		23330		
Δημοτικό διαμέρισμα	Οικισμός	Πληθυσμός	Έκταση	TK
Αλεξάνδρεια	Αλεξάνδρεια	13229	61693	593 00
	Νησέλι	733		593 00
	Σχοινάς	408		593 00
Βρυσάκι	Βρυσάκι	716	9479	593 00
Καμποχώρι	Καμποχώρι	768	14732	593 00
Λουτρός	Εξωκκλήσι	4		593 00
	Λουτρός	1294	10680	593 00
Νεοχώρι	Νεοχώρι	604	10240	593 00
Νησί	Νησί	1519	33790	593 00
	Σάντα	8		593 00
ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία				

7.4 Δήμος Βεργίνας

Η Βεργίνα, ένα χωριό 1500 περίπου κατοίκων πριν από τη συνένωση με τις άλλες κοινότητες, έγινε παγκόσμια γνωστή χάρη στα λαμπρά ευρήματα των ανασκαφών που έφερε στο φως ο καθηγητής Μανόλης Ανδρόνικος.

Απέχει από την Βέροια 12 χιλιόμετρα. Ανατολικά του σημερινού χωριού στα υψώματα που βρίσκονται ανάμεσα στη Βεργίνα και τα γειτονικά Παλατίτσια, ανακαλύφθηκε μια αρχαία πόλη που ταυτίζεται με τις Αιγές, την πρώτη πρωτεύουσα του Μακεδονικού Βασιλείου, πριν από 1500 χρόνια.

Σήμερα ο δήμος Βεργίνας έχει στο σύνολό του περί και έχει περίπου 792 κατοίκους.

Το Δημαρχείο αποτελεί το κέντρο της διοικητικής αναφοράς του νέου Δήμου.

Σταυρός. Είναι το μεγαλύτερο από όλα τα χωριά του Δήμου με περίπου 1529 κατοίκους.

Για περισσότερες πληροφορίες στο τηλέφωνο του Δήμου: 0331039588.

Διοικητική διαίρεση του δήμου Βεργίνας

Δήμος Βεργίνας				
Πληθυσμός		2478		
Έκταση		65575 στρέμματα		
Έδρα		Βεργίνα		
Πρόθεμα τηλ. κλήσεων		23310		
Δημοτικό διαμέρισμα	Οικισμός	Πληθυσμός	Έκταση	ΤΚ
Βεργίνα	Βεργίνα	1246	33400	590 31
	Μετόχι Προδρόμου	73		590 31
Παλατίτσια	Παλατίτσια	876	18025	590 31
Συκέα	Συκέα	283	14150	590 31
ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία				

7.5 Δήμος Δοβρά

Ο Δήμος Δοβρά προήλθε από τη συνένωση των Κοινοτήτων Αγίου Γεωργίου, Αγίας Μαρίνας, Πατρίδας, Τριλόφου και Φυτειάς. Ο αριθμός των κατοίκων του ανέρχεται σε 3000 περίπου, οι οποίοι ασχολούνται κύρια με την αγροτική παραγωγή. Σημαντική αγροτική δραστηριότητα είναι η ανάπτυξη των θερμοκηπίων οπωροκηπευτικών προϊόντων, οι μεγαλύτερες ποσότητες των οποίων εξάγονται.

Στον ορεινό οικισμό της Φυτειάς υπάρχουν θαυμάσιοι χώροι αναψυχής, σε ένα μοναδικό φυσικό οικοσύστημα.

Για περισσότερες πληροφορίες στα τηλέφωνα του Δήμου Δοβρά: 03310 51205. Προδρόμου (με τους οικισμούς της Αγίας Τριάδας και Ν. Προδρόμου). Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού του Δήμου Μελίκης απασχολείται στον πρωτογενή τομέα (γεωργία, κτηνοτροφία κ.ά). Το ποσοστό αυτό στην πόλη της Μελίκης ανέρχεται στο 60% ενώ στις υπόλοιπες περιοχές του Δήμου κυμαίνεται από 75% έως 80%.

Τα κύρια αγροτικά προϊόντα της περιοχής είναι: ροδάκινα, ακτινίδια, σιτάρι, καπνός, βαμβάκι, τεύτλα, καλαμπόκι κ.ά. Όσον αφορά στον δευτερογενή τομέα, στην περιοχή του Δήμου λειτουργούν επιχειρήσεις που αφορούν κυρίως στη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων.

Πλήθος πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων γίνονται στο Δήμο, με κορυφαίες τις ετήσιες εκδηλώσεις της αποκριάς με το πολύ γνωστό καρναβάλι της Μελίκης. Δεν είναι τυχαίο που γνωστός Λαογράφος χαρακτήρισε την Μελίκη ως "Μητέρα της λαϊκής παράδοσης του Ρουμλουκιού".

Διοικητική διαίρεση του δήμου Δοβρά

Δήμος Δοβρά				
Πληθυσμός		5154		
Έκταση		104123 στρέμματα		
Έδρα		Άγιος Γεώργιος		
Πρόθεμα τηλ. κλήσεων		23310		
Δημοτικό διαμέρισμα	Οικισμός	Πληθυσμός	Έκταση	ΤΚ
Αγία Μαρίνα	Αγία Μαρίνα	788	14354	591 00
Άγιος Γεώργιος	Άγιος Γεώργιος	1682	19130	591 00
Πατρίδα	Καλή Παναγιά	27		591 00
	Πατρίδα	1287	12603	591 00
Τρίλοφος	Τρίλοφος	661	14078	591 00
Φυτειά	Άγιος Νικόλαος	94		591 00
	Κουστοχώρι	108		591 00
	Λιανοβρόχι	24		591 00
	Φυτειά	483	43958	591 00
ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία				

7.6 Δήμος Πλατέος

Ο Δήμος Πλατέος γεωγραφικά βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα του Νομού Ημαθίας, στα σύνορα με τους Νομούς Πιερίας και Θεσσαλονίκης. Φυσικό σύνορο προς βορρά με το νομό Θεσσαλονίκης αποτελεί ο ποταμός Λουδίας, ενώ ο ποταμός Αλιάκμονας αποτελεί φυσικό σύνορο νότια με το Νομό Πιερίας.

Είναι ο μόνος Δήμος που βρέχεται από θάλασσα. Ο Δήμος Πλατέος είναι ένας εξ ολοκλήρου πεδινός Δήμος, εκτεινόμενος στην πεδιάδα της Κεντρικής Μακεδονίας, αποτελώντας ένα κατ' εξοχήν αγροτικό Δήμο με κύρια απασχόληση των κατοίκων τη γεωργία.

Δημιουργήθηκε το 1994 από την εθελοντική συνένωση τριών κοινοτήτων (Πλατέος, Λιανοβεργίου και Αράχου), ενώ σήμερα αποτελείται από 8 Δημοτικά Διαμερίσματα (Κορυφής, Πρασινάδας, Πλατάνου, Κλειδίου, Τρικάλων και 13 συνολικά οικισμών).

Ο συνολικός πληθυσμός του νέου Δήμου, σύμφωνα με την απογραφή του 1991, είναι 11.304 κάτοικοι και η συνολική έκταση που καταλαμβάνει προσεγγίζει τα 182.000 στρέμματα, γεγονός που τον καθιστά τέταρτο σε σειρά Δήμο από άποψη πληθυσμιακού μεγέθους και έκτασης στο Νομό Ημαθίας.

Περισσότερες πληροφορίες στο τηλέφωνο του Δήμου 03330-63208ή επισκεφτείτε την ιστοσελίδα του Δήμου στο www.libver.gr/platy.

Διοικητική διαίρεση του δήμου Πλατέος

Δήμος Πλατέος				
Πληθυσμός		11128		
Έκταση		181375 στρέμματα		
Έδρα		Πλατύ		
Πρόθεμα τηλ. κλήσεων		23330		
Δημοτικό διαμέρισμα	Οικισμός	Πληθυσμός	Έκταση	ΤΚ
Άραχος	Άραχος	487		590 32
Κλειδί	Κλειδί	1347	60557	590 32
Κορυφή	Κορυφή	1544	24915	593 00
	Παλαιοχώρα	463		593 00
Λιανοβέργι	Λιανοβέργι	1696		590 32
Πλάτανος	Πλάτανος	806	13325	590 32
Πλατύ	Πλατύ	2299	42102	590 32
Πρασινάδα	Κυδωνέα	253		590 32
	Νησελούδι	157		593 00
	Πρασινάδα	366	14451	590 32
Τρίκαλα	Τρίκαλα	1710	26025	590 32
ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία				

7.7 Δήμος Ανθεμίων

Βρίσκεται ανατολικά της πόλης της Νάουσας και σε απόσταση 10 χιλιομέτρων από αυτήν. Αποτελείται από τις πρώην κοινότητες Κοπανού, Επισκοπής, Μαρίνας, Χαρίεσσας, Μονοσπίτων, Λευκαδίων και Πολλών Νερών.

Έχει έκταση 74.638 στρέμματα και πληθυσμό 7.915 κατοίκους. Το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων ασχολείται με την Γεωργία και ειδικότερα με την δενδροκαλλιέργεια (παραγωγή ροδακίνων, μήλων, αχλαδιών, ακτινιδίων, κ.ά.).

Έδρα του δήμου είναι ο Κοπανός.

Ο Δήμος Ανθεμίων είναι τόπος ιστορικός με μοναδικά μνημεία και περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, γι' αυτό και είναι πόλος έλξης γι τον επισκέπτη όλες τις εποχές του χρόνου. Παράλληλα αποτελεί τόπο δυναμικής αγροτικής παραγωγής, εμπορίας και εξαγωγής φρούτων και οικονομικό κέντρο μίας μεγάλης περιοχής.

Διοικητική διαίρεση του δήμου Ανθεμίων

Δήμος Ανθεμίων				
Πληθυσμός		8147		
Έκταση		74638 στρέμματα		
Έδρα		Κοπανός		
Πρόθεμα τηλ. Κλήσεων		23320		
Δημοτικό διαμέρισμα	Οικισμός	Πληθυσμός	Έκταση	ΤΚ
Επισκοπή Νάουσας	Επισκοπή Νάουσας	1916	16255	592 00
Κοπανός	Κοπανός	2144	7726	590 35
Λευκάδια	Λευκάδια	967	8576	590 35
Μαρίνα	Μαρίνα	1076	16728	592 00
	Πολλά Νερά	154		592 00
Μονόσπιτα	Μονόσπιτα	916	13128	590 35
Χαρίεσσα	Χαρίεσσα	974	12225	590 35
ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία				

7.8 Δήμος Αποστόλου Παύλου

Είναι ένας νεοσύστατος δήμος που δημιουργήθηκε σύμφωνα με το σχέδιο "Καποδίστριας" και αποτελείται από τις πρώην κοινότητες Διαβατού, Κουλούρας, Λυκογιάννης, Μακροχωρίου και Ν. Νικομήδειας.

Έδρα του δήμου είναι το Μακροχώρι. Βρίσκεται ανατολικά από την πόλη της Βέροιας και σε απόσταση 5 χιλ. από αυτήν. Διασχίζεται από την παλαιά Εθνική οδό Βέροιας - Θεσ/νίκης.

Ο Δήμος έχει έκταση 64.000 τ.μ. και ο πληθυσμός του ανέρχεται σε 10.000 κατοίκους.

Ένα μεγάλο ποσοστό των κατοίκων απασχολείται στον τομέα της Γεωργίας. Κύρια αγροτική καλλιέργεια είναι η δενδροκαλλιέργεια.

Δήμος Αποστόλου Παύλου				
Πληθυσμός		8579		
Έκταση		64252 στρέμματα		
Έδρα		Μακροχώρι		
Πρόθεμα τηλ. κλήσεων		23310		
Δημοτικό διαμέρισμα	Οικισμός	Πληθυσμός	Έκταση	ΤΚ
Διαβατός	Διαβατός	1300	9375	591 00
Κουλούρα	Κουλούρα	1089	11955	591 00
Λυκόγιαννη	Νέα Λυκόγιαννη	414	8902	591 00
	Παλαιά Λυκόγιαννη	122		591 00
Μακροχώρι	Μακροχώρι	4788	25342	590 33
Νέα Νικομήδεια	Νέα Νικομήδεια	866	8678	591 00
ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία				

Κεφάλαιο 8^ο

Το πρόγραμμα Ανάπτυξης του νομού Ημαθίας

8.1 Γεωργία

Για την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα, πρέπει να αρθούν οι αδυναμίες και τα προβλήματα που είναι είτε εγγενή και μόνιμα είτε περιστασιακά και εποχιακά.

i) Η εγγειοδιάρθρωση των εκμεταλλεύσεων θα κατευθυνθεί σε μεγέθη και δείκτες κατά περίπτωση που να επιτρέπουν την βιωσιμότητά τους. Μητρώο αγροτών, αναδασμοί και παραπέρα θεσμικά σκληρά μέτρα είναι απαραίτητα, ώστε να επιτευχθούν εύρυθμες ορθολογικές λειτουργικές δομές.

ii) Οργάνωση φορέα ελέγχου της ποιότητας των προϊόντων.

iii) Θεσμική κατοχύρωση αυστηρών ελέγχων στους φορείς διαχείρισης της αγροτικής παραγωγής.

iv) Οργάνωση φορέα κατεύθυνσης της διάθεσης των προϊόντων, με κριτήριο την λειτουργικότητα και ταχύτητα.

v) Ανάπτυξη εναλλακτικών κατευθύνσεων διάθεσης των προϊόντων νωπής μορφής ή κατεργασμένης (ξήρανση, πούλπα, χυμοί κ.λπ.) με αξιοποίηση χρηματοδοτήσεων των αναπτυξιακών νόμων.

vi) Συντήρηση της υπάρχουσας υποδομής που παρουσιάζει πολλά προβλήματα ποιότητας και κατασκευής νέας, για δίκαιη εξυπηρέτηση των κατοίκων. Τα προγράμματα δημοσίων επενδύσεων να κατευθύνονται σε παρεμβάσεις εξυπηρέτησης περιοχών που θα αναπτύσσονται στα πλαίσια των παραπάνω επιλογών.

8.2 Κτηνοτροφία

i) Επαναχωροθέτηση της κτηνοτροφίας σε πολλές μικρές επιτρεπτές ζώνες, με όλες τις δεσμεύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος. Απαραίτητα πρέπει να γίνει μελέτη και να συνεχισθεί το πρόγραμμα μετεγκατάστασης στάβλων και ειδικότερα στα πλαίσια εξυγίανσης του περιβάλλοντος.

ii) Επίσης απαραίτητος είναι ο εκσυγχρονισμός των κτηνοτροφικών μονάδων και των παραγώγων τους μέσα από τους αναπτυξιακούς νόμους.

8.3 Δάση

Για τα δάση δεν απαιτείται περαιτέρω εντατικοποίηση της ξύλευσής των, απαιτείται όμως καθετοποίηση της παραγωγής ξυλείας, με την δημιουργία μονάδων επεξεργασίας ξύλου, αλλά και τουριστική αξιοποίηση. Οι δυνατότητες σε συνδυασμό με τα δυο χιονοδρομικά κέντρα στο Βέρμιο και με τις αρχαιότητες της Βεργίνας στην Πιερία, είναι μεγάλες. Πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων με παρεμβάσεις στην κατασκευή υποδομών είναι σε εξέλιξη και θα πρέπει να ενισχυθεί.

8.4 Αλιεία

Απαιτούνται κατασκευές περιβαλλοντικά αποδεκτές στην προστατευμένη περιοχή του Δέλτα του Αλιάκμονα, η οποία αποτελεί την μοναδική διέξοδο του νομού στη θάλασσα, για την εξυπηρέτηση των αλιέων - μυδοτρόφων.

8.5 Μεταποίηση

i) Για τη βιομηχανία απαιτούνται θεσμικές παρεμβάσεις σε τοπικό επίπεδο, για τη χωροθέτησή τους. Οι υπάρχουσες βιομηχανίες, απαραίτητες για την αξιοποίηση του πρωτογενή τομέα εκσυγχρονίζονται στην παραγωγή και την ποιότητα μέσα από τα επενδυτικά προγράμματα του Αναπτυξιακού νόμου.

ii) Απαραίτητη προϋπόθεση για τα παραπάνω η λήψη μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος, με την ανάπτυξη μεθόδων κατάλληλης επεξεργασίας των αποβλήτων τους.

iii) Για την προσέλκυση νέων επενδύσεων πρέπει να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις θεσμικής και υλικοτεχνικής υποδομής. Το σημαντικό στοιχείο της ύπαρξης του άξονα της Εγνατίας οδού και της καθέτου Βέροια - Έδεσσα σε συνδυασμό με την υστέρηση της αγροτικής παραγωγής γύρω από την Εγνατία, λόγω μη ύπαρξης αγροτικών υποδομών, επιτρέπουν και καθορίζουν τον χαρακτηρισμό βιομηχανικού πάρκου. Στην παραπάνω επιλογή συνηγορούν και οι υπάρχουσες περίσσιες εργατικού δυναμικού, κυρίως από την περιοχή της Νάουσας, και στα πλαίσια επίτευξης πλήρους απασχόλησης και εξάλειψης της ανεργίας.

iv) Εξειδικεύοντας τα παραπάνω, καταλήγουμε επιπλέον στις παρακάτω απαραίτητες παρεμβάσεις.

v) Η δημιουργία μόνιμου εκθεσιακού κέντρου εξαγόμενων προϊόντων, θα μπορέσει να δώσει προς τα έξω την εικόνα της παραγωγής στον νομό, να ενημερώνει τους ξένους εμπορικούς επισκέπτες και να συμβάλλει στην αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης της περιοχής.

vi) Η ίδρυση στο νομό παραρτημάτων φορέων όπως ΟΠΕ συμβάλλει στην ίδια κατεύθυνση.

vii) Η ολοκλήρωση μονάδων κατάλληλης επεξεργασίας των αποβλήτων τους και γενικά η εφαρμογή τεχνολογιών που σέβονται το περιβάλλον καθώς και καθαρών τεχνολογιών ενέργειας, θα δώσει στις επιχειρήσεις το απαραίτητο σύγχρονο προφίλ.

viii) Εξασφάλιση συνεργασίας μεταξύ δημόσιας διοίκησης, ιδιωτικού τομέα, πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων με στόχο το χαρακτήρα της τεχνολογικής ανάπτυξης της περιοχής.

ix) Η δημιουργία παρατηρητηρίου σε θέματα τεχνολογίας και καινοτομίας για τη (μέσω δικτύων τεχνολογίας και πληροφόρησης) διάχυση τεχνολογικών πληροφοριών στους φορείς της παραγωγής, της έρευνας και της διοίκησης, καθώς και τη συνεχή καταγραφή και πληροφόρηση των επιχειρήσεων.

x) Συνεργασία των φορέων με αντίστοιχους φορείς άλλων ευρωπαϊκών κρατών, με στόχο την τεχνική βοήθεια, την ανταλλαγή εμπειριών και τον εκσυγχρονισμό.

xi) Δίκτυο πληροφόρησης των ΜΜΕ, οργανωμένο και θεσμικά κατοχυρωμένο.

xii) Σύσταση υπηρεσίας ελέγχου ποιότητας, αφού προηγούμενα δοθεί στις επιχειρήσεις να αναπτύξουν την ποιότητα των προϊόντων τους.

xiii) Συνεχιζόμενη επαγγελματική εκπαίδευση και επιμόρφωση στις νέες ειδικότητες ιδιαίτερα σε ευαίσθητους τομείς όπως η κλωστοϋφαντουργία.

xiv) Υλοποίηση προγραμμάτων εξοικονόμησης ενέργειας, διαχείρισης αποβλήτων και γενικά μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος.

xv) Η θεσμοθέτηση Βιομηχανικού πάρκου, θα μπορούσε να δώσει λύση στο πρόβλημα των νέων βιομηχανιών, καθώς και στο καθεστώς αδειών λειτουργίας που ταλαιπωρεί τις υφιστάμενες βιομηχανικές επιχειρήσεις.

8.6 Έρευνα

i) Προώθηση της συνεργασίας των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης με ερευνητικά κέντρα, ινστιτούτα, πανεπιστήμια, σε κρίσιμους κλάδους της τοπικής οικονομίας.

ii) Ολοκληρωμένη έρευνα για διασφάλιση της ποιότητας και της διάθεσης των προϊόντων.

8.7 Τουρισμός

i) Προτείνονται παρεμβάσεις στην υλικοτεχνική υποδομή που εξειδικεύονται σε εκσυγχρονισμό και επέκταση των χιονοδρομικών κέντρων, την οδοποιία πρόσβασης σε αυτούς καθώς και ανάπτυξη χώρων αναψυχής.

ii) Κατασκευή δασικών καταφυγίων και ειδικότερα σε σχέση με το μονοπάτι Ε4.

iii) Ανέγερση Μουσείου στην Βεργίνα και ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων.

iv) Δημιουργία χώρων υποδοχής και φιλοξενίας οργανωμένων ομάδων (αθλητών, εκπαίδευσης κ.λπ.).

v) Αξιοποίηση του ποταμού Αλιάκμονα και των τεχνιτών λιμνών του για σπορ και αθλητικό τουρισμό, όπως και παραποτάμιες διαμορφώσεις για προσέλκυση τουριστών.

vi) Έργα υποδομής για θρησκευτικό τουρισμό, όπως αυτός μπορεί να εκφραστεί στα μοναστήρια Παναγίας Σουμελά, με τον ποντιακό ελληνισμό, Τιμίου Προδρόμου κ.λπ.

vii) Προβολή των τουριστικών προϊόντων και δημιουργία προϋποθέσεων για προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων και παράλληλα ανάπτυξη τουριστικής συνείδησης και πρακτικής.

8.8 Περιβάλλον

i) Το πρόβλημα της ρύπανσης του νομού δεν είναι ξεκομμένο από τους όμορους νομούς και κατά συνέπεια πρέπει να αντιμετωπισθεί από κοινού. Απαιτείται καταρχήν κοινό διανομαρχιακό όργανο για τον συντονισμό των ενεργειών.

ii) Με θεσμικά μέτρα αίρονται οι αιτίες που προκαλούν την ρύπανση, ήτοι επιβάλλεται η λειτουργία κατάλληλων συστημάτων επεξεργασίας αποβλήτων στις εγκατεστημένες βιομηχανίες.

iii) Μετά από μελέτη οργανώνεται η διαχείριση των νερών και των οικοσυστημάτων.

iv) Στα αστικά κέντρα του νομού ενισχύονται οι ΔΕΥΑ για τον εκσυγχρονισμό των δικτύων τους.

v) Οι νέοι δήμοι ομαδοποιούνται κατά το δυνατόν με κοινά συστήματα δικτύων και νέες εγκαταστάσεις βιολογικής επεξεργασίας λυμάτων. Καταλυτικό ρόλο στην κατεύθυνση αυτή μπορεί να παίξει ο υπάρχων σύνδεσμος ύδρευσης Αλεξάνδρειας.

8.9 Υποδομές

i) Ολοκλήρωση της Εγνατίας και ειδικότερα του τμήματος Κουλούρα - Πολύμυλος.

ii) Κατασκευή τμημάτων περιφερειακής οδού Βέροια - Βεργίνα και μετά από τροποποίηση το τμήμα Βεργίνα - Κυψέλη.

iii) Κατασκευή προσβάσεων περιφερειακού δικτύου για Νάουσα και Βέροια.

iv) Υλοποίηση προγράμματος νομαρχιακού δικτύου δρόμων.

v) Συμπλήρωση, έλεγχος και παρεμβάσεις στα επικίνδυνα σημεία του αγροτικού δικτύου.

vi) Μικρές ενεργειακές μονάδες περιβαλλοντικά αποδεκτές.

vii) Ανάπτυξη κλάδου φυσικού αερίου στο νομό και ειδικότερα στις παραγωγικές περιοχές (βιομηχανία, θερμοκήπια κ.λπ.).

viii) Παρέμβαση στην ποιότητα της υγείας με εκσυγχρονισμό και επέκταση του νοσοκομείου Βέροιας, ώστε να δημιουργηθεί μονάδα υψηλών προδιαγραφών καθώς επίσης και των κέντρων υγείας και αγροτικών περιοχών.

ix) Στα αστικά κέντρα απαιτούνται άμεσα και απαραίτητα παιδικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί. Η Βέροια, η Νάουσα, το Πλατύ κλπ. που συγκεντρώνουν το μέγιστο εργατικό δυναμικό, χρειάζονται για την εξυπηρέτησή τους την κατασκευή νέων κτιρίων.

x) Ανάδειξη και προβολή των αρχαιοτήτων και των πολιτιστικών δραστηριοτήτων προς την κατεύθυνση δημιουργίας ελκυστικού τουριστικού περιβάλλοντος για τον επισκέπτη.

Κεφάλαιο 9^ο

Πορεία υλοποίησης των έργων της Ν.Α. Ημαθίας.

1. Κατασκευή τριών αναβατήρων στο χιονοδρομικό κέντρο 3-5 πηγάδια Νάουσα

2. Κατασκευή δρόμου από Λάσκιο προς όρια Ν. Κοζάνης (900 εκ. δρχ.)

3. Γέφυρα επί της οδού Κουλούρας - Μελίκης (1,2 δισ. δρχ.)

4. Γέφυρα επί της οδού Δοβρά - Γιργιούπολης (500 εκ. δρχ.)

5. Διαμόρφωση κόμβου Εσπερίδων Νάουσας (400 εκ. δρχ.)

6. Βελτίωση και κατασκευή αξόνων και συλλεκτηρίων δρόμων εξυπηρέτησης βιομηχανικών περιοχών Νάουσας. Προς Στενήμαχο, Στράντζα, Λευκάδια, Μαρίνα, Άγιο Νικόλαο Κοπανού

7. Βελτίωση - διαπλάτυνση και ηλεκτροφοτισμός τμημάτων δρόμων στην επαρχιακή οδό Βέροιας - Έδεσσας, Λευκάδια, Γπισκοπή, Μαρίνα

8. Ασφαλτόστρωση δρόμου Παλαιοχωρίου - Αλεξάνδρειας

9. Κατασκευή φυλακίου και προβλήτας στη θαλάσσια περιοχή της Ημαθίας (20 εκ. δρχ.)

10. Κατασκευή προσαγωγών υδροδότησης αρδευτικού Γιαννακοχωρίου - Μαρίνας (20 εκ. δρχ.)

11. Μεταλλικά στηθαία στην οδό Άνω Ζερβοχωρίου - Αγγελοχωρίου (15 εκ. δρχ.)

12. Στάγαστρο 1^{ου} Γενείου Λυκείου Βέροιας στο Πανόραμα

13. Ανέγερση 1^{ου} Νηπιαγωγείου Αλεξάνδρειας

14. Πολιτιστικό Κέντρο Φιλόπολου Αδελφότητας Νάουσας

15. Χώρος στάθμευσης Αγίου Νικολάου

Κεφάλαιο 10^ο

Τουριστική δραστηριότητα – Ποσοτική καταγραφή της ζήτησης.

Η τουριστική κίνηση –ζήτηση στην περιοχή χαρακτηρίζεται από ποικιλότητα τόσο στην μορφή των τουριστών, ανά τουριστική δραστηριότητα (αθλητές, φυσιολάτρες, επιστήμονες κλπ), όσο και στην ένταση της στην διάρκεια του έτους. Με εμπειρικά στοιχεία περισσότερο, από το τμήμα τουρισμού της Ν.Α. Ημαθίας, αλλά και με επίσημα από λοιπούς φορείς της περιοχής, διαπιστώνεται καταρχήν ότι κατά τους χειμερινούς μήνες με χιόνωση, παρατηρείται μια συγκέντρωση τουριστών στο χιονοδρομικό κέντρο του Σελίου που φτάνει τις 8 έως 10 χιλιάδες κάθε Σαββατοκύριακο, ενώ αντίστοιχα στο χιονοδρομικό κέντρο των 3-5 Πηγαδιών φτάνει τις 4-5 χιλιάδες κάθε Σαββατοκύριακο. Κατά τη διάρκεια των γιορτών της Αποκριάς της Νάουσας με ανεπίσημα στοιχεία της Τροχαίας Ναούσης εισρέουν στην περιοχή 25 έως 30 χιλιάδες αυτοκίνητα και λεωφορεία. Επίσης στις εκδηλώσεις "οίνος και πολιτισμός" της Νάουσας αλλά και καθ'όλη την διάρκεια του έτους υπολογίζονται περίπου στους 10.000 επισκέπτες. Η κίνηση στο χαρακτηρισμένο ως ιδιαίτερου φυσικού κάλλους άλσος του Άγιου Νικόλαου, υπολογίζεται σε 1.000.000 επισκέπτες ετησίως με μεγαλύτερη ένταση τους καλοκαιρινούς μήνες.

Στον αρχαιολογικό χώρο της Βεργίνας υπολογίζονται ότι κόβονται περισσότερα από 400.000 εισιτήρια ετησίως. Επίσης τα μοναστήρια και τα παρεκκλήσια στις παρυφές του Βερμίου είναι σημαντικός πόλος έλξης για χιλιάδες επισκέπτες και προσκυνητές, όχι μόνο κατά τη διάρκεια του εορτασμού των μονών αυτών αλλά καθ'όλο το έτος. Στο ξενοδοχείο Βέρμιο της Νάουσας το οποίο διαθέτει αίθουσα συνεδριάσεων υπολογίζεται ότι πραγματοποιούνται 40 έως 50 συνέδρια ετησίως με 20 έως 50 συνέδρους κάθε φορά. Εκτός αυτού όμως και στα υπόλοιπα ξενοδοχεία της περιοχής δίνεται η δυνατότητα παροχής υπηρεσιών συνεδρίων. Τέλος

κάθε καλοκαίρι επισκέπτονται τις εγκαταστάσεις των δυο χιονοδρομικών κέντρων για προετοιμασία 10 έως 15 ποδοσφαιρικές ομάδες όλων των εθνικών κατηγοριών. Η εκτίμηση της εν δυνάμει ζήτησης στην περιοχή δεν μπορεί να είναι άλλη από αυξητική με δεδομένη όμως την διευκόλυνση των τουριστικών επενδύσεων μικρής κλίμακας που δε θα διαβρώσουν τον παραδοσιακό χαρακτήρα της περιοχής, αλλά όμως θα δώσουν τα εχέγγυα για την αιεφόρο ανάπτυξη τέτοιου είδους δραστηριοτήτων.

Στον παρακάτω πίνακα γίνεται καταγραφή της πληρότητας παλαιών και νέων μονάδων της ευρύτερης περιοχής του Ανατολικού Βερμίου.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ – ΠΛΗΡΟΤΗΤΕΣ					
Για τον Ορεινό Όγκο Αν.Βερμίου					
A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ	ΠΟΛΗ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΚΛΙΝΕΣ	ΠΛΗΡΟΤΗΤΕΣ %
1	ΒΕΡΜΙΟΝ ΝΑΟΥΣΑ	ΝΑΟΥΣΑ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ	Β	96	72%
2	ΕΛΛΑΣ	ΝΑΟΥΣΑ	Δ	26	76%
					M.O. 74%
1	ΒΑΛΤΑΔΩ ΡΟΣ Ν.	ΝΑΟΥΣΑ	Γ	30	25%
2	ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ	ΝΑΟΥΣΑ	Γ	20	23%
3	ΧΑΓΙΑΤΙ	ΝΑΟΥΣΑ	Γ	12	70%
				ΣΥΝΟΛΟ ΚΛΙΝΩΝ	184
ΕΤΟΣ 2001					M.O. 40%

Με βάση τον παραπάνω πίνακα μπορούμε να σημειώσουμε τα εξής:

1. Είναι εντυπωσιακά τα ποσοστά πληρότητας των παλαιών ξενοδοχειακών μονάδων, που κυμαίνονται στο 70% σε ετήσια βάση.
2. Οι μονάδες που βρίσκονται εγκατεστημένες εντός της πόλης της Νάουσας, παλιές και νέες, έχουν εντυπωσιακά υψηλό ποσοστό πληρότητας, που σε περιόδους αιχμής φθάνει το 100%.

3. Σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους(Απόκριες, Δρόμοι του κρασιού κλπ.) παρουσιάζονται έντονα φαινόμενα ανυπαρξίας διατιθέμενων κλινών, καθώς τα ποσοστά πληρότητας των ξενοδοχειακών μονάδων φθάνουν στο 100%.

Παρακάτω γίνεται μια αναφορά στην πληρότητα στο σύνολο του νομού Ημαθίας για τα τελευταία έτη.

	1995	1996	1997	1998	1999
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	10828	10179	12683	10162	11230
ΕΛΛΗΝΕΣ	69321	64232	73137	69664	85515
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	80149	74411	85820	79826	96745
ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ (%)	34,36	32,20	37,00	35,13	43,48

ΠΗΓΗ: ΕΟΤ

Η μελέτη του αριθμού των διανυκτερεύσεων , αν και παρουσιάζεται αύξηση η οποία συνοδεύεται και από βελτίωση του ποσοστού πληρότητας, πρέπει να προειδοποιηθεί για το γεγονός ότι από τον τεράστιο αριθμό των επισκεπτών , η περιοχή αδυνατεί να τους συκρατήσει για διάστημα μεγαλύτερο της ημερήσιας εκδρομής , αν και υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις για παροχή τουριστικού προϊόντος υψηλής ποιότητας με πολλές και εναλλακτικές δυνατότητες αναψυχής.

Τέλος συγκρίνοντας τα μέσα ποσοστά πληρότητας του νομού με αυτά των παλαιών μονάδων της περιοχής , βλέπει κανείς τη μεγάλη διαφορά στις πληρότητες υπέρ της περιοχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11ο

Κέντρα εστίασης

Όσον αφορά τα κέντρα εστίασης και αναψυχής , αυτά βρίσκονται παντού στην ευρύτερη περιοχή και αριθμητικά μπορούν να αναφερθούν σε 153 στο σύνολο της περιοχής. Συγκριτικά με το σύνολο των κέντρων εστίασης στο νομό Ημαθίας υπάρχουν 583 στην ευρύτερη περιοχή της Βέροιας, σε 198 στην περιοχή της Νάουσας , και σε 192 στην περιοχή της Αλεξάνδρειας. Για λόγους εξοικονόμησης χώρου είναι δύσκολο να καταγραφούν όλες οι δραστηριότητες αυτές.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ					
Για τον Ορεινό Όγκο Αν. Βερμίου					
Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ	ΝΟΜΟΣ	ΠΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΚΛΙΝΕΣ
1	ΒΕΡΜΙΟΝ ΝΑΟΥΣΑΣ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΝΑΟΥΣΑ ΑΓ.ΝΙΚΟΛΑΟΣ	Β	96
2	ΝΑΟΥΣΑ ΤΣΑΡΝΟΥΧΑΣ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΝΑΟΥΣΑ ΑΓ.ΠΑΥΛΟΣ	Β	70
3	ΣΕΛΙ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΚΑΤΩ ΒΕΡΜΙΟΝ	Γ	46
4	ΞΗΡΟΛΙΒΑΔΟ ΔΟΥΖΕΝΗΣ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΞΗΡΟΛΙΒΑΔΟ ΚΟΥΜΑΡΙΑΣ	Γ	22
5	ΤΣΑΚΙΡΗΣ ΘΩΜΑΣ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΑΡΚΟΧΩΡΙ	Γ	8
6	ΤΣΑΚΙΡΗΣ ΡΗΓΑΣ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΑΡΚΟΧΩΡΙ	Γ	8
7	ΝΑΤΣΙΟΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΑΡΚΟΧΩΡΙ	Γ	8
8	ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ ΦΑΝΗ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΑΡΚΟΧΩΡΙ	Γ	8
9	ΛΑΦΑΡΑ ΕΛΙΣΑΒΕΤ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΑΡΚΟΧΩΡΙ	Γ	8
10	ΜΠΑΚΑΛΙΟΣ ΑΓΝΑΝΤΙ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΑΡΚΟΧΩΡΙ	Γ	11
11	ΜΠΑΡΠΑΡΟΥΣΗΣ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΚΑΤΩ ΒΕΡΜΙΟΝ	Γ	15
12	ΒΑΛΤΑΔΩΡΟΣ Ν.	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΝΑΟΥΣΑ	Γ	30
13	ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΝΑΟΥΣΑ	Γ	20
14	ΧΑΓΙΑΤΙ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΝΑΟΥΣΑ	Γ	12
15	ΕΛΛΑΣ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΝΑΟΥΣΑ	Δ	26

16	ΒΙΛΑ ΑΝΘΕΜΙΑ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΝΑΟΥΣΑ	Γ	32
ΣΥΝΟΛΟ					420
1	THEO SPORT CLUB	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΝΑΟΥΣΑ ΑΓ. ΠΑΥΛΟΣ		117
2	3-5 ΠΗΓΑΔΙΑ ΝΑΟΥΣΑ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΝΑΟΥΣΑ 3-5 ΠΗΓΑΔΙΑ		58
3	ΧΡΥΣΟ ΕΛΑΦΙ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΚΑΤΩ ΒΕΡΜΙΟ		40
4	ΝΗΣΙ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΝΑΟΥΣΑ	Β	22
5	ΑΓΚΟΝΑΡΙ	ΗΜΑΘΙΑΣ	ΝΑΟΥΣΑ	Γ	8
ΣΥΝΟΛΟ					245
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΚΛΙΝΩΝ					665

ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ			
ΚΩΣΤΟΧΩΡΙ	ΚΩΣΤΟΧΩΡΙ	Αναξιοποίητες	-
ΑΓ. ΤΡΙΑΔΑ ΝΑΟΥΣΑΣ	ΝΑΟΥΣΑ	Οργανωμένο	160 θέσεις
ΓΡΑΜΜΕΝΗ ΝΑΟΥΣΑΣ	ΝΑΟΥΣΑ	Οργανωμένο	80 θέσεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

Συμπεράσματα – Προτάσεις – Μελλοντικές προοπτικές

Η ανάλυση των ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που προηγήθηκαν μας επιτρέπει να εξάγουμε μια σειρά συμπερασμάτων που θα αποτελέσουν και τη βάση για τον σχεδιασμό των απαιτούμενων παρεμβάσεων. Μπορούμε λοιπόν να σημειώσουμε τα εξής:

1. Το σύνολο σχεδόν της τουριστικής κίνησης του νομού Ημαθίας είναι συγκεντρωμένο στην περιοχή του Ανατολικού Βερμίου, ενώ και δύο πόλοι έλξης όπως η Βεργίνα και οι Μακεδονικοί Τάφοι βρίσκονται πολύ κοντά.

2. Παρατηρείται μια χωρική συγκέντρωση της τουριστικής δραστηριότητας κυρίως στην περιοχή της Νάουσας.

3. Συνδυάζει πόλους έλξης τουριστικής κίνησης διαφορετικής μορφής, όπως τα χιονοδρομικά κέντρα, τα αρχαιολογικά μνημεία και οι φυσικές ομορφιές.

4. Συγκεντρώνεται μεγάλος αριθμός επισκεπτών στο άλσος του Αγίου Νικολάου, σχεδόν αποκλειστικά όμως για μονοήμερες εξορμήσεις και όχι για παραμονή και διανυκτέρευση.

5. Τα ποσοστά πληρότητας στις παλαιές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις κυμαίνονται σε πολύ υψηλά επίπεδα, και είναι πολύ υψηλότερα σε σχέση με τις νέες επιχειρήσεις αγροτουριστικών καταλυμάτων, γεγονός που οφείλεται κυρίως στην αδυναμία προβολής τους.

6. Ο μικρός αριθμός των υπαρχόντων κλινών στην περιοχή παρέμβασης αποτελεί αποτρεπτικό παράγοντα για τη διέλευση οργανωμένων ομάδων επισκεπτών.

7. Υπάρχουν μια σειρά ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων για την περιοχή του Ανατολικού Βερμίου, πέρα από τους πόλους έλξης που διαθέτει, όπως η ευκολία πρόσβασης και η δυνατότητα παροχής δραστηριοτήτων εναλλακτικού τουρισμού, που παρουσιάζουν αυξημένη ζήτηση τα τελευταία χρόνια.

Επιμέρους θέματα που θα έπρεπε να προσεχθούν είναι:

- Η δημιουργία ενός δικτύου σύνδεσης όλων των τουριστικών πόρων που υφίστανται στην περιοχή ώστε να υπάρχει η δυνατότητα επίσκεψης σε διάφορα σημεία και σε διάφορες περιόδους του έτους.
- Η ενίσχυση και βελτίωση της τουριστικής υποδομής σε όλα τα επίπεδα, από το οδικό δίκτυο έως την ανάδειξη των τουριστικών προορισμών σε χώρους ευπρεπείς με προσφορά υπηρεσιών ποιότητας.
- Η συνεργασία όλων των φορέων στην προσπάθεια ανάπτυξης ενός δυναμικού σχεδίου προβολής της περιοχής σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο.
- Η αύξηση της δυνατότητας δημιουργικής απασχόλησης των επισκεπτών με τον εμπλουτισμό των δραστηριοτήτων εναλλακτικού τουρισμού.

Η ΠΡΟΤΑΣΗ

Μετά την ανάλυση του τουριστικού προϊόντος της περιοχής που προηγήθηκε προβάλλει αδήριτη η ανάγκη για την δημιουργία ενός Προγράμματος Προβολής του Χειμερινού Τουρισμού της περιοχής ώστε οι πραγματικά πλούσιοι πολιτιστικοί και τουριστικοί πόροι να γίνουν ευρύτερα γνωστοί και να συνδυασθούν με την αξιοποίηση νέων αγορών ή τμημάτων αγορών.

Ο ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ στον οποίο πρόκειται να κινηθεί η πρόταση αυτή εδράζεται στην συνεργασία της Ένωσης Ξενοδόχων Νομού Ημαθίας, του Δήμου Νάουσας και του χιονοδρομικού Κέντρου 3-5 Πηγάδια. Η συνεργασία αυτή θα προσδιορίσει το πρόγραμμα αυτό το οποίο θα λάβει υπόψη του όλους εκείνους τους παράγοντες που επιδρούν στην δημιουργία των συνθηκών ανάκαμψης της τουριστικής κίνησης στην περιοχή.

Ο στόχος του προγράμματος προβολής είναι η προβολή του χειμερινού τουρισμού και ειδικότερα στην περιοχή της Νάουσας και του Χιονοδρομικού Κέντρου 3-5 Πηγάδια σε περιοχές με ανεπτυγμένο θερινό τουρισμό.

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η πρόταση αυτή έχει σαν στόχο το εξής: κατά την διάρκεια της θερινής περιόδου οι περιοχές με ένταση των δραστηριοτήτων τους στον κλασικό τουρισμό αντιμετωπίζουν μια μεγάλη πίεση εργασίας και το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου πολλών επαγγελματιών αλλά και εργαζομένων στον τουρισμό αναλώνεται στην προσπάθεια εξυπηρέτησης των επισκεπτών. Κατά τη διάρκεια όμως του χειμώνα οι ίδιοι αυτοί επαγγελματίες του τουρισμού και εξαιτίας της διαθεσιμότητας του χρόνου, μετατρέπονται σε δυνητικούς πελάτες σε κέντρα χειμερινού τουρισμού. Είναι πολλοί αυτοί οι οποίοι κάνουν χειμερινές διακοπές σε Χιονοδρομικούς προορισμούς των Άλπεων και των λοιπών ορεινών περιοχών της Ευρώπης. Το target group λοιπόν της προωθητικής αυτής δράσης είναι οι κάτοικοι των περιοχών με ανεπτυγμένο θερινό τουρισμό και η προσπάθεια της δημιουργίας συνθηκών για να αποτελέσουν δυνητικούς της περιοχής μας κατά την χειμερινή περίοδο.

Η σκοπιμότητα αυτή, της προτεινόμενης επενδυτικής δράσης ενισχύεται ακόμη περισσότερο με την ανάπτυξη στην περιοχή της Νάουσας του "Πολιτιστικού Τουρισμού", με την καθιέρωση "πολιτιστικών διαδρομών" που συνδέουν χώρους και μνημεία όλων των εποχών με οδικά δίκτυα, ξενώνες κλπ. Απλά παραδείγματα είναι η Αποκριά στην Νάουσα, το Λιεθνές φεστιβάλ του CHIOFF που διοργανώνει ο Ε.Σ. Πυρσός, οι εκδηλώσεις "Οίνος και Πολιτισμός", τα ρακοκάζανα κλπ που δημιουργούν προϋποθέσεις ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων και την παράλληλη ανάδειξη των τοπικών χαρακτηριστικών και ιδιαιτεροτήτων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Βλέπουμε λοιπόν ότι η Ημαθία προσφέρει απλόχερα τις φυσικές τις ομορφιές και αποτελεί πόλο έλξης για όλη την Ευρώπη. Με τους αρχαιολογικούς της θησαυρούς , τον παγκόσμιο πολιτισμό και τα χιονοδρομικά κέντρα, παροτρύνει τον τουρίστα να την επισκεφθεί.

Έντονη και ποικιλόμορφη βλάστηση, μεγάλες εναλλαγές του τοπίου και πολλά νερά κυριαρχούν στο έδαφος της. Τα Πιέρια, το Βέρμιο και ο Αλιάκμονας που κυλάει ανάμεσα τους, ορίζουν ένα πανέμορφο φυσικό περιβάλλον με δυνατότητες άθλησης , ορειβασίας και περιπάτους μέσα στο δάσος.

Για τον επισκέπτη, η Ημαθία προσφέρει πολλές δυνατότητες διασκέδασης για κάθε ηλικία. Οι γνωστοί πεζόδρομοι της Βέροιας, της Νάουσας και της Αλεξάνδρειας, οι παραδοσιακές ταβέρνες με τη ζωντανή λαϊκή μουσική και τις γευστικές απολαύσεις του τόπου, τα αναψυκτήρια και τα μπαρ με την έντονη νυχτερινή ζωή καλύπτουν κάθε τους ανάγκη.

Παράρτημα - Πληροφορίες

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ημαθίας	156 και 23310-25000
Τμήμα Τουρισμού Ν.Α. Ημαθίας	23310-25000
Ελληνική Αστυνομία – Αμεση Δράση	100
Κέντρο Αμεσης Βοήθειας	23310-71900
Νοσοκομείο Βέροιας	23310-59100
Νοσοκομείο Νάουσας	23320-59100
Κέντρο Υγείας Αλεξάνδρειας	23330-26901
Πυροσβεστική Υπηρεσία	199
Δήμος Βέροιας	23310-59520
Δήμος Νάουσας	23320-22208
Δήμος Αλεξάνδρειας	23330-24444
Δήμος Ειρηνούπολης	23320-48012
Δήμος Πλατέος	23330-64534
Δήμος Μελίκης	23310-82200
Αρχαιολογικό Μουσείο Βέροιας	23310-24972
Αρχαιολογικός Χώρος Βεργίνας	23310-92347
Αρχαιολογικός Χώρος Λευκαδίων	23320-41121
Χιονοδρομικό Κέντρο Σελίου	23310-49226
Χιονοδρομικό Κέντρο 3-5 Πηγάδια	23320-44981

Βιβλιογραφία

- ▶ ΝΑΟΥΣΑ. Η πόλη μας (έκδοση Δήμου Νάουσας) Αλεξ. Οικονόμου
- ▶ ΒΕΡΓΙΝΑ - ΝΑΟΥΣΑ - ΠΙΕΛΛΑ. Γνωριμία με τις αρχαιότητες στην εποχή του Μεγ. Αλεξάνδρου (Πέτρος Στοΐδης)
- ▶ Ο τάφος των Λευκαδίων (Φ.Μ. Πέτσα)
- ▶ Προσκύνημα στα ιερά της θεοσύστου πόλεως Βέροιας (Θωμά Γαβριηλίδη)
- ▶ Γνωριμία με το Νεολιθικό οικισμό της Νέας Νικομήδεις Ημαθίας και το περιβάλλον του (Γιάννη Μελετίδη)
- ▶ Γενίτσαροι και Μπούλες. Όμιλος για την προστασία και προβολή του εθίμου της Νάουσας
Γραφεία: Βενιζέλου 10 Νάουσα
- ▶ Μπούλες της Νιάτιστας (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσ/νίκης)
- ▶ Νομαρχιακή Επιτροπή Τουριστικής Προβολής Ημαθίας - Τμήμα Τουρισμού (Μητροπόλεως 44, 59100 Βέροια)
- ▶ Ανώγι (εργαστήριο διατήρησης ναουσαϊκής κληρονομιάς)
- ▶ Οίνος & Πολιτισμός στη Μακεδονία
- ▶ Ημαθία (αρχαία γη των Μακεδόνων)
- ▶ www.imathia.gr

